



HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Et joku vaan kuuntelee mitä mulle kuuluu”

Neulamäen koulun koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeen vaikutuksien
arviointi

Eveliina Koskimies

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

09 / 2016

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Eveliina Koskimies	Sivumäärä 55 ja 5 liitesivua
Työn nimi ”Et joku vaan kuuntelee mitä mulle kuuluu”. Neulamäen koulun koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeen vaikutuksien arviointi	
Ohjaava(t) opettaja(t) Anita Saaranen-Kauppinen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Neulamäen koulu, Juha-Pekka Tams	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni tilaajana toimii Neulamäen koulu. Koululla oli tarve saada tietoa koulussa toimineen koulutuksellisen tasa-arvon edistämisenhankkeen vaikutuksista. Opinnäytetyöni tuotos on koonti haastatteluista.</p> <p>Opinnäytetyöni tavoitteena oli kartoittaa, mitä vaikutuksia koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeella on ollut Neulamäen koulun oppilaiden, huoltajien, opettajien sekä hankkeen yhteistyökumppaneiden näkökulmasta. Tarkoitus oli selvittää, mitä vaikutuksia hankkeella on ollut ja kuinka sen toimintatapoja voidaan ylläpitää koulussa hankkeen päätyttyä. Opinnäytetyöni aineiston keräsin puolistrukturoiduilla haastatteluilla koulun oppilaille, heidän huoltajilleen, koulun opettajille sekä valikoidulle joukolle yhteistyökumppaneita. Aineiston analysointi tapahtui teemoittelun kautta.</p> <p>Opinnäytetyöni tulosten perusteella hankkeen vaikutukset ovat olleet positiivisia. Hankkeen toiminta on tukenut oppilaiden koulunkäyntiä sekä auttanut heitä sosiaalisten suhteiden muodostamisessa ja tukenut huoltajia heidän kasvatustyössään. Hanke on tuonut opettajille lisää toiminnallisuutta oppitunneille sekä vanhempainiltoihin ja lisännyt koko koulun yhteisöllisyyttä. Yhteistyökumppanit kokivat saaneensa hankkeen kanssa tehdystä yhteistyöstä uusia näkökulmia omaan työhönsä sekä päässeensä laajentamaan verkostojaan kouluihin. Toiminnan kehittämisen kannalta keskeistä ovat hankkeen toimintatapojen juurruttaminen osaksi koulun arkea, sekä mahdollisia tulevia hankkeita ajatellen hanketyöntekijän työnkuvan selkiyttäminen.</p> <p>Tämän opinnäytetyön tuotos on kohdennettu Neulamäen koulun koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeelle mutta haastatteluissa käytetyt kysymykset ovat muokattavissa myös muille kouluille. Työssäni saatuja tuloksia voidaan käyttää myös esimerkiksi kaupungin muiden koulujen tasa-arvohankkeiden vaikutusten vertaamiseen keskenään.</p>	
Asiasanat koulu, tasa-arvo, vaikutukset, arviointi	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Author Eveliina Koskimies	Number of Pages 55 and 5 pages of attachments
Title "That someone just listens how I'm doing". The evaluation of the effects of the Promotion equality in an education project in the comprehensive school of Neulamäki	
Supervisor(s) Anita Saaranen-Kauppinen	
Subscriber and/or Mentor The comprehensive school of Neulamäki, Juha-Pekka Tams	
Abstract <p>This thesis is made in cooperation with the comprehensive school of Neulamäki. The school had a desideratum for information about the effects of the Promotion equality in an education project in the comprehensive school of Neulamäki. The result of my study is a compilation of the interviews.</p> <p>The aim of this thesis was to chart what effects the Promotion equality in an education project has had in the comprehensive school of Neulamäki in perspective of the students, their guardians, teachers and the partners in cooperation. The purpose of my thesis was to find out what effects the project has had and how the methods of the project can be maintained after the project has ended. The material was collected with Semi-Structured interview from the students, their guardians and the teachers of the school and selected partners in the cooperation of the project. The results were analysed by categorizing themes.</p> <p>The result of my study is that the effects of the project have been positive. The operation has supported students with their school attendance and helped them create social relationships with others and supported guardians with their educational work. The project has given more functionality to the teachers for the lessons and the parent evenings and it has increased the sense of community in the school. The partners in cooperation thought that the collaboration with this project has brought new aspects in to their work and they have been able to expend their networks in to the education system. The results indicate that the main challenges in the operation come from embedding the methods of the project in part of the schoolwork and for the future projects, clarify the job description of the project worker.</p> <p>The output of this thesis is allocated to the Promotion equality in an education project of the comprehensive school of Neulamäki but the questions used in the interviews can be reworked for other schools. The results of the study can be used to compare the effects of the project against with other schools projects in the city.</p>	
Keywords school, equality, effects, evaluation	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
1.1 Opinnäytetyön tausta	5
1.2 Opinnäytetyön tilaaja	7
2 KOULUTUKSELLINEN TASA-ARVO	8
2.1 Koulutuksellisen tasa-arvon edistämishanke	8
2.2 Koulutuksellisen tasa-arvon edistämishanke Neulamäen koulussa	10
2.3 Syrjäytyminen ja sen ehkäisy koulussa	12
2.4 Moniammatillinen yhteistyö koulussa	13
2.5 Nuorisotyö koulussa	14
3 VAIKUTUKSET JA NIIDEN ARVIOINTI	17
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	18
4.1 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä	20
4.2 Haastateltavat	22
4.3 Haastattelujen toteutus	23
4.4 Aineiston analysointi	24
4.5 Luotettavuus	26
5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	27
5.1 Lapset ja nuoret	29
5.2 Huoltajat	31
5.3 Opettajat	34
5.4 Yhteistyökumppanit	40
5.5 Kehittämisehdotukset	44
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	47
6.1 Johtopäätökset	48
6.2 Tavoitteiden täytyminen	50
6.3 Pohdintaa	51
LÄHTEET	53
LIITTEET	56

1 JOHDANTO

Tein opinnäytetyöni Neulamäen koulussa toimivaan koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeeseen. Opinnäytetyöni tilaajana toimi Neulamäen yhtenäiskoulu Kuopiossa. Opinnäytetyöni aihe nousi suoraan hankkeen tarpeesta saada tietoa hankkeen vaikutuksista. Hanke on toiminut koulussa vuodesta 2013 saakka ja hankkeen toiminta päättyy vuoden 2016 loppuun mennessä. Ajankohta työlleni oli sopiva, sillä se palvelee myös hankkeesta tehtävää loppuraporttia syksyllä 2016 hankkeen toiminnan päättyessä.

Opinnäytetyöni tavoitteena on kartoittaa, mitä vaikutuksia koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeella on ollut Neulamäen koulun oppilaiden, huoltajien, opettajien sekä hankkeen yhteistyökumppaneiden näkökulmasta. Opinnäytetyössäni selvitän, millaisia vaikutuksia hankkeella on ollut ja kuinka sen toimintatapoja voidaan ylläpitää hankkeen päätyttyä. Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus hankkeen vaikutuksista sen toimintaan osallistuneiden henkilöiden näkökulmasta.

Työn otsikoksi valikoitui sitaatti erään opettajan haastattelusta. Opettaja kuvasi näillä sanoilla oman luokkansa oppilaiden kokemusta hanketyöntekijän läsnäolosta koulussa ja heidän luokkassaan. Sitaatti kuvastaa hyvin myös kaikkia haastattelemiani henkilöitä, ja etenkin tämän hankkeen toiminnan keskiössä olevia lapsia, nuoria sekä heidän perheitään. Kuuntelu, kuulluksi tuleminen tunne ja se, että jollakulla on aikaa kuunnella myös ne pienimmältäkin tuntuvat asiat, välittyivät kaikista haastatteluista. Etenkin lapset ja nuoret kokivat hanketyöntekijän läsnäolon koulussa merkittävänä, ja se, että he pääsivät pelkästään olemaan hanketyöntekijän kanssa, oli monelle mieleenpainuvuin kokemus kaikista hanketyöntekijän kanssa yhdessä tehdyistä asioista.

1.1 Opinnäytetyön tausta

Koulutuksellisen tasa-arvon edistämishanke on koko Suomen laajuinen hanke, ja erityisavustuksia on myönnetty useille kymmenille eri paikkakunnille. Kuopiossa hanke toimii kolmella eri koululla; Kalevalan yhtenäiskoulussa, Neulamäen yhtenäiskou-

lussa sekä Pyörön yhtenäiskoulussa. Itse kuulin hankkeesta ensimmäisen kerran loppukeväältä 2015, kun hankkeen työntekijä Juha-Pekka Tams Neulamäen koulusta, kävi koulussamme esittelemässä hankkeen toimintaa nuorisotyön kurssillamme. Kiinnostuin hankkeesta heti, ja olinkin jo kesän alussa yhteydessä hanketyöntekijään mahdollisesta harjoittelupaikasta. Suoritin viimeisen harjoitteluni talvella 2015–2016 Neulamäen koulussa, jolloin työskentelin yhdessä hanketyöntekijän kanssa. Harjoittelupaikkaa sovittaessa kerroin myös, että olisin kiinnostunut tekemään opinnäytetyöni hankkeeseen. Opinnäytetyöni aihe oli helppo löytää koulun tarpeesta saada tietoa hankkeen vaikutuksista. Hankkeen toiminnasta raportoidaan opetus- ja kulttuuriministeriöön, ja opinnäytetyötäni voidaan hyödyntää raportin kirjoittamisessa ja tulosten esittelyssä.

Neulamäen koulussa on tehty vuoden 2015 alussa kysely koulun henkilökunnalle, jossa kartoitettiin henkilökunnan näkemyksiä hankkeen toiminnan tuloksellisuudesta, sekä kerättiin toiveita ja visioita työn kehittämiseksi ja hankkeen toiminnan suunnittelun avuksi (Tams 2015). Kyselyn mukaan hankkeessa tehty työ koettiin tarpeelliseksi ja se oli vastannut hyvin koulu yhteisön tarpeisiin. Keskeisimmiksi työn ja kehittämisen kohteiksi olivat kyselyssä nousseet perheiden kasvatustyön tukeminen, nuoriso- ja vapaa-ajan toiminta, kasvatuksellinen tuki oppilaille, tehostettu oppilaan ohjaus, oppilaiden osallisuus ja yhteisöllisyys sekä monialainen verkostotyö. Kyselyn palautetta on käytetty pohjana toiminnan suunnittelussa. (Tams 2015.)

Koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeen toiminnan ja vaikutusten arviointiin liittyviä raportteja sekä opinnäytetöitä löysin verkkohauilla yhteensä kaksi. Toinen on Kati Honkasen kokoama Lahden kaupungin eteläisissä kouluissa toimivan tasa-arvohankkeen arviointiraportti ajalta elokuu 2013 – huhtikuu 2016, sekä Terhi Kivikosken opinnäytetyön Koulutuksellisen tasa-arvon hanke Porissa vuosina 2013–2014, toimintatavat ja vaikuttavuus, vuodelta 2015 (Honkanen 2016; Kivikoski 2015). Kuopiossa ainakin Pyörön koulun hanketyöntekijä Neulamäen koulun lisäksi, on toteuttanut kevätlukukaudella 2014 arviointitutkimuksen hankkeen toiminnasta. Kysely oli kohdennettu mukana olleille oppilaille, heidän huoltajilleen, koulun opettajille, oppilashuollon jäsenille sekä verkostotoimijoille ja kysely lähetettiin yhteensä 48 toimijalle. Kyselyyn saatiin vastauksia 42 kappaletta, ja tuloksista kävi ilmi, että miltei kaikki

kyselyyn vastanneista kokivat hankkeen toiminnalla olleen pääosin positiivinen vaikutus omaan elämään tai työhön. (Kuopion kaupunki 2014.)

1.2 Opinnäytetyön tilaaja

Opinnäytetyöni tilaaja on Neulamäen koulu. Neulamäen yhtenäiskoulu aloitti toimintansa vuonna 2003, kun Neulamäessä sijainneet Neulamäen ala-aste, Vuorilammen yläaste ja Pihlapolun ala-aste yhdistettiin. Neulamäen koulun juuret johtavat Vuorilammen yläasteeseen, joka syntyi vuonna 1987, kun Kuopion Lyseon yläaste siirtyi lyseon tiloista Neulamäen kaupunginosaan. Neulamäen koulussa opetusta annetaan nykyisin vuosiluokille 1-10. Yleisopetuksen ryhmiä koulussa on noin 20 sekä pienluokat ala- ja yläkoulussa, ja oppilaita yhteensä noin 350. Koulun henkilökunta koostuu 30 opettajasta ja 20 muusta henkilökunnan jäsenestä. Neulamäen koulu toimii yhdessä rakennuksessa, mikä mahdollistaa ala- ja yläkoulun oppilaiden luontevan yhdessä olemisen ja tekemisen, ja monet koulun tapahtumista toteutetaankin yhteisesti kaikille luokka-asteille. Neulamäen koulu sijaitsee Neulamäen kaupunginosan palvelukeskuksessa, viiden kilometrin päässä Kuopion keskustasta. Keskeinen sijainti Neulamäessä mahdollistaa koulun yhteistyön esimerkiksi seurakunnan, nuoriso- ja vapaa-ajantoimen sekä lähikirjaston kanssa (Neulamäen koulu 2015.) Neulamäki asuinalueena on hyvin monimuotoinen ja perheitä löytyy hyvin erilaista sosioekonomista asemista. Hankkeen avulla koulussa eroja on voitu tasata ja mahdollistaa esimerkiksi harrastustoimintaa ja kulttuurikokemuksia oppilaille perhetaustoista riippumatta.

Koulussa on toteutettu sovittelumenettelyyn ja kouluväkivallan ehkäisyyn liittyneitä projekteja sekä koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeen lisäksi ProKoulu-positiivisesti ryhmässä oppien hanke ja Tulevaisuuden peruskoulu-hanke (Kuopion kaupunki 2014; Neulamäen koulu 2016). ProKoulu-hankkeessa kouluille tarjotaan ratkaisuja työrauhaongelmien ja käyttäytymispulmien ennaltaehkäisemiseen sekä ongelmatilanteiden ratkaisemiseen. Tulevaisuuden peruskoulu-hankkeessa tavoitteena on parantaa oppimistuloksia, uudistaa koulun toimintakulttuuria, löytää keinoja motivoida oppilaita ja lisätä heidän kouluviihtyvyyttään sekä vahvistaa pedagogista johtamista. Näiden lisäksi koulu on mukana INNO2020-koulutuksessa, joka on oppi-

misympäristökoulutus tulevaisuuden kehittäjäkouluverkostolle. (Neulamäen koulu 2016.) Koulu on osallistunut myös yhdessä Mannerheimin lastensuojeluliiton kanssa toteutettuun Kaikille Kaveri-hankkeeseen, jossa syntyneitä hyviä käytänteitä toteutetaan oppilaskunta- ja tukioppilastoiminnassa koulu yhteisön hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämiseksi (Kuopion kaupunki 2014).

2 KOULUTUKSELLINEN TASA-ARVO

Tasavertaisuus koulussa tarkoittaa sitä, että kaikki oppijat ovat samanarvoisia (Honkanen & Suomala 2009, 18). Pasi Sahlbergin (2015, 86) mielestä tasa-arvoinen koulutus tarkoittaa, että laadukkaan koulutuksen on oltava kaikkien oppilaiden saatavilla riippumatta heidän asuinpaikastaan, vanhemmistaan tai koulustaan. Näin ollen taataan se, että oppimistulosten erot eivät johdu kotitaustan eroista. Tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet ja oppimistulosten tasavertaisuus ovat tärkeitä piirteitä pohjoismaisissa hyvinvointivaltioissa. Suomessa tasa-arvo merkitsee sosiaalisesti oikeudenmukaista ja kaikille avointa koulutusjärjestelmää, jonka kautta kaikille avautuvat mahdollisuudet omien unelmiensa toteuttamiseen. (Sahlber 2015, 86–87.)

2.1 Koulutuksellisen tasa-arvon edistämishanke

Koulutuksellisen tasa-arvon edistämishanke on valtakunnallinen Opetus- ja kulttuuriministeriön tasa-arvoa edistäviin toimiin tarkoitettulla erityisavustuksella toimiva hanke (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014). Erityisavustuksen taustalla ovat Opetus- ja kulttuuriministeriön koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelma vuosille 2011–2016, sekä sen pohjalta koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelman työryhmän laatima Ehdotus valtioneuvoston strategiaksi koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012; Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelman työryhmä 2012, 3.)

Tasa-arvo koulutuksessa toteutuu silloin, kun kaikilla on taustastaan riippumaton mahdollisuus hakeutua koulutukseen, eikä ihmisen tausta ennusta koulutukseen osallistumista tai siitä saatuja oppimistuloksia. Koulutuksellinen eriytyminen alkaa

kuitenkin jo varhaisessa vaiheessa ja jo perusasteella on havaittu yhteys oppilaan taustan ja hänen oppimistulostensa välillä. Ylempiin sosioekonomisiin luokkiin kuuluvien perheiden lapset saavuttavat parempia oppimistuloksia kuin alempiin sosioekonomisiin luokkiin kuuluvat. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 7, 10.)

Koulutuksellinen tasa-arvo muodostaa myös perustan suomalaiselle hyvinvoinnille ja siksi on tärkeää, että jo varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa pystytään varmistamaan hyvät oppimisen edellytykset kaikille. Varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on myös tärkeää tukea monipuolisilla keinoin eri syistä tukea tarvitsevia oppilaita sekä syrjäytymisvaarassa olevia lapsia. Koulutuksellisia eroja sekä sen periytymistä tulee ehkäistä ja vähentää myös kaikessa perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa. Tästä syystä hallitus käynnisti laaja-alaiset toimet, joilla kavennetaan sukupuolten välisiä eroja osaamistuloksissa, koulutukseen osallistumisessa ja sen suorittamisessa. Samalla pyritään myös vähentämään sosioekonomisen taustan vaikutuksia koulutukseen osallistumisessa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, 7, 10.)

Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelman työryhmän mukaan koulujen väliset oppimistuloserot ovat kasvussa, ja tätä kasvua vauhdittavat koulujen eriytyminen sekä opetussisällöiltään että oppilasrakenteeltaan. Kuntien sisällä eri alueiden sosioekonominen ja koulutuksellinen rakenne vaihtelee, ja kun tiedetään, että lapsen perhetausta vaikuttaa oppimistuloksiin, erilaisten väestöryhmien sijoittuminen eri alueille vaikuttaa peruskouluihin eriyttävästi. Kouluvalinnat eriyttävät jo hyvin varhain alaluokilla. Korkeammin koulutetut vanhemmat hakevat lapsilleen maineeltaan hyviä kouluja, mikä parantaa jo entuudestaan hyvien koulujen oppimistuloksia. (Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelman työryhmä 2012, 28–29.)

Koulujen eriytymiseen oppimistulosten mukaan voidaan kuitenkin vaikuttaa. Tähän asti Suomessa heikompien oppilaiden tukeminen peruskouluopinnoissa on osoittautunut oppimistulosten vertailussa onnistuneeksi, ja heikommat oppilaat ovat olleet suhteellisesti parempia muiden maiden heikompiin oppilaisiin verrattuna. Nyt heikompien oppilaiden osaamistaso on kääntynyt laskuun ja hallitus esittääkin rahoituksen perustamista, jolla pyritään tukemaan koulujen tasa-arvoisuutta. Rahoituksen tavoitteena on kohdentaa resursseja niille kouluille, joiden alueella on kesimääräistä enemmän maahanmuuttajia, alueen 30–45-vuotiaiden koulutustaso on keskimääräis-

tä heikompaa tai alueen työttömyysaste on keskimääräistä korkeampaa. (Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelman työryhmä 2012, 29.)

Työryhmä esitti toimenpidettä perusasteen rahoituksen ja toimintalainsäädännön kehittämiseksi, jotta se tukee koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista koulujen välillä. Opetus- ja kulttuuriministeriö julisti vuonna 2012 haettavaksi yhteensä 23 miljoonaa euroa valtionavustuksia koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi. Työryhmä esitti avustusta vakiinnutettavaksi vuonna 2013 ja kohdennettavaksi niille kouluille, jotka lähialuekuvaajan mukaan ovat maan keskiarvoa heikommassa tilanteessa. Lähialuekuvaaja muodostuu kunkin koulun alueen maahanmuuttajien suhteellisesta määrästä, 30–54-vuotiaiden koulutustasosta ja alueen työttömyysasteesta. Lopullisena tavoitteena on koulujen lähialuekuvaajan käyttäminen valtionosuusjärjestelmässä perusrahoituksen määräytymisperusteena. Perusopetuksen rahoituksen kehittämisen lisäksi perusopetuslakiin lisätään pykälä koulutuksellisen tasa-arvon edistämisestä. (Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelman työryhmä 2012, 30.)

Hallituksen tavoitteena on puolittaa koulujen ja alueiden väliset erot, sukupuolten osaamiserot sekä sosiaalisten ja etnisten taustojen selitysosuudet perusopetuksen oppimistuloksista vuoteen 2020 mennessä. Erytisavustusta voidaan käyttää koulutuksellista tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin, jotka kohdistuvat muita haasteellisemmassa toimintaympäristössä toimivien koulujen toiminnan ja laadun tukemiseen. Erytisavustus tulee kohdentaa kouluille, joiden lähialueella ylittyy vähintään yksi kolmen indikaattorin keskiarvosta (kunnan maahanmuuttajien väestöosuus, 30–54-vuotiaiden aikuisväestön koulutustaso ja alueen työttömyysaste). (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016; Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelman työryhmä 2012, 29.)

2.2 Koulutuksellisen tasa-arvon edistämishanke Neulamäen koulussa

Koulutuksellisen tasa-arvon edistämishanke on toiminut koulussa vuodesta 2013 lähtien. Hanketyöntekijä aloitti tehtävässään syksyllä 2014 ja hankkeen toiminta päättyi vuoden 2016 loppuun. Hankkeen päätavoite Neulamäen koulussa vuodelle 2015–2016 on lasten ja nuorten tasa-arvon edistäminen ja opintomenestyksen parantami-

nen perusopetuksen alkuvaiheessa, sekä syrjäytymisen ehkäiseminen koulupolun loppuvaiheessa Neulamäen ja Särkiniemen alueella (Kuopion kaupunki 2014).

Koulutuksellista tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä hankkeessa ovat kodin ja koulun toiminnallisen yhteistyön kehittäminen ja kohderyhmään kuuluville perheille suunnattavan kasvatustyön tuen tehostaminen sekä kasvun ja oppimisen tuen tehostamisen esi- ja alkuopetuksessa (0–2 lk.). Tämän lisäksi hanke tekee yhteistyötä yhdessä urheiluseurojen, järjestöjen ja muiden sopivien toimijoiden kanssa nuoris- ja vapaa-ajantoiminnan järjestämiseksi ja oppilaiden harrastustoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Hanketyöntekijä on myös tarjonnut vaihtoehtoisia välitunteja ja järjestänyt toiminnallisia työtapoja oppilaille, joilla on keskittymisvaikeuksia tai häiriökäyttäytymistä. Hanketyöntekijä on myös toteuttanut tehostettua oppilaanohjausta yläkoulun ja lisäopetuksen (10. lk.) syrjäytymisuhassa oleville oppilaille sekä järjestänyt läksykerhotoiminta koulun oppilaille. (Kuopion kaupunki 2014.)

Hanketyöntekijän työnkuva Neulamäen koulussa muodostuu yksittäisten oppilaiden tukemisesta, ryhmädynaamisten taitojen kehittämisestä, perheiden kanssa tehtävästä työstä, tehostetusta oppilaanohjauksesta sekä koko koulun yhteisön viihtyvyyteen vaikuttavien toimintamuotojen toteuttamisesta. Hankkeen toiminnan onnistumisen edellytyksenä on yhdessä toimiminen, eikä mikään toimintamuoto ole yksistään riippuvainen hanketyöntekijän työpanoksesta. Kaikki toiminnot on suunniteltu ja toteutettu yhteistyössä koulun sisäisten tai ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden kanssa. (Tams 2016.)

Hankkeen tavoitteena Neulamäen koulussa on lisätä oppilaiden välistä tasa-arvoa, ehkäistä oppilaiden syrjäytymistä ja lisätä koulun yhteisöllisyyttä varhaisen tuen ja puuttumisen kautta. Keinoja tähän ovat yksilöllinen TET-ohjaus ja koulutusaloihin tutustuminen, ryhmädynamiikkaa kehittävien ryhmäytymispäivien ja tuntien pitäminen yhdessä moniammatillisen työryhmän kanssa (hanketyöntekijä, vertaisohjaaja, oppilashuoltohenkilöstö, nuorisotyö ja kolmas sektori) sekä koulun yhteisöllisyyttä tukevat tapahtumat. Hanke tarjoaa myös perheille suunnattavaa laaja-alaista tukea kasvatustyöhön. Tärkeä osa kaikkea tätä työtä ovat hankkeen aikana syntyneet laajat ja monialaiset verkostot. (Kuopion kaupunki 2014.)

2.3 Syrjäytyminen ja sen ehkäisy koulussa

Syrjäytymisellä tarkoitetaan huono-osaisuuden kasautumista (Kajantie, Hovi, Eriksson, Laivuori, Andresson & Räikkönen 2013, 23). Silverin (1994) mukaan syrjäytymisellä voidaan pitkäaikaisen työttömyyden lisäksi tarkoittaa sosiaalisten suhteiden heikkoutta, esimerkiksi perhesuhteiden murtumista ja sosiaalista eristäytymistä (Notkola, Pitkänen, Tuusa, Ala-Kauhaluoma, Harkko, Korkeamäki, Lehikoinen, Lehtoranta & Puumalainen 2013, 55). Syrjäytyminen onkin laaja käsite, ja siinä yhdistyvät usein matala koulutus, pitkäaikainen työttömyys, toimeentulo-ongelmat, terveydelliset ja elämänhallintaan liittyvät ongelmat, sosiaalisten suhteiden vähyyt sekä ihmisen syrjäytyminen yhteiskunnallisesta osallisuudesta (Kestilä, Heino & Solantaus 2011). Syrjäytymistä ehkäistään monella tasolla alkaen yksilön ja perheen tukemisesta esimerkiksi neuvolatyön, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon sekä oppilashuollon kautta aina kunnan sosiaalipalveluihin asti (Notkola ym. 2013, 64, 84). Tässä luvussa keskityn kuitenkin syrjäytymiseen ja sen ehkäisyyn koulumaailmassa.

Nuorten syrjäytymisen kohdalla esiin tuodaan yleensä koulutus- ja työmarkkinajärjestelmän ulkopuolelle jääminen, ystävien puute sekä toimeentulo-ongelmat ja hyvinvointiongelmät. Koulussa syrjäytymiseen liittyviä tekijöitä voivat olla esimerkiksi heikko koulumenestys, alhainen opiskelumotivaatio, koulupudokkuus ja koulutuksen keskeyttäminen (Karppinen & Savioja 2007, 117). Myös sosiaalisten taitojen ongelmat ja oppimisvaikeudet voivat lisätä syrjäytymisen riskiä. Koulussa syrjäytymistä ehkäiseviä tekijöitä ovat esimerkiksi oppimisympäristön hyvät vuorovaikutussuhteet, opettajien sensitiiviset ohjauskäytännöt sekä koulun henkilökunnan taito tukea osallisuutta ja sosiaalista kiinnittymistä koulussa. (Poikkeus, Rasku-Puttonen, Lerkkanen, Kuorelahti, Siekkinen, Kiuru & Nurmi 2013, 111.)

Kansainvälisessä kirjallisuudessa syrjäytymiseen ja sen ehkäisyyn vaikuttavia asioita koulussa on käsitelty osallisuuden ja kiinnittymisen käsitteiden avulla. Jos oppilas kokee kuuluvansa kouluyhteisöön ja saa opettajalta myönteistä tukea, edistää se oppilaan osallistumista opetukseen. Tämä taas tukee hyvää koulumenestystä, joka vähentää koulupudokkuuden riskiä. Hyvien oppimistuloksien lisäksi syrjäytymistä koulussa voidaan edistää yhteisöllisyyden tukemisella sekä oppilaiden osallisuuden tun-

teen vahvistamisella. Kaikki oppilaat eivät kuitenkaan koe koulussa osallisuuden kokemista yhtä merkittäväksi. Osalle tärkeämpää voi olla kokea osallisuutta esimerkiksi harrastusseuroissa, perheessä tai ikätoverisuhteissa, joka voi olla paljon merkityksellisempää syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta. (Poikkeus, Rasku-Puttonen, Lerkkanen, Kuorelahti, Siekkinen, Kiuru & Nurmi 2013, 112–114.)

Syrjäytymistä ehkäisevien käytänteiden vahvistaminen koulussa edellyttää kouluyhteisön henkilökunnalta kykyä tunnistaa oppilaiden varhainen syrjäytyminen, syrjäytymisen riskit sekä syrjäytymistä suojaavat tekijät koulussa (Poikkeus ym. 2013, 111). Koululla on keskeinen tehtävä kasvattaa nuorista vastuullisia ja yhteiskuntakelpoisia ihmisiä. Koulun tehtävänä on opettaa riittävät tiedot ja taidot nuorelle elämästä selviytymistä varten. Tähän tehtävään kuuluu myös se, että nuorten elämänhallintaan liittyvät ongelmat pyritään havaitsemaan ennakolta ja niihin pyritään puuttumaan. Koulun rooli syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä yhteiskunnassamme on tärkeä. (Karppinen & Savioja 2007, 117–118.)

2.4 Moniammatillinen yhteistyö koulussa

Puhuttaessa moniammatillisesta yhteistyöstä, käsitettä käytetään hyvin monimerkityksisesti ja sitä käytetään kuvaamaan hyvin monenlaisia asiantuntijoiden yhteistyön tapoja. Moniammatillisen yhteistyön voidaan kuvata olevan eri asiantuntijoiden yhteistä työtä yhteisen tavoitteen eteen ja he yhdistävät omat tietonsa ja osaamisensa asiaan liittyen. Tämän yhteistyön tavoitteena on, että kaikki osallistujat voivat vaikuttaa keskusteluun ja päätöksentekoon tuomalla siihen oman näkökulmansa ja osaamisensa. Moniammatillisuuden kautta yhteistyöhön tulee mukaan useita eri tiedon ja osaamisen näkökulmia. (Isoherranen 2008, 33–34.) Kennyn (2002) mukaan moniammatillisessa yhteistyössä eri ammattiryhmien tietous yhdistyy laaja-alaiseksi ja kokonaisvaltaiseksi tiedoksi. Yhteistyössä korostuu eri ammattiryhmien sitoutuminen yhteistyöhön ja heidän valmiutensa työskennellä yli perinteisten organisaatorajojen. (mt., 46.) Malcolm Payne (2000,41) kuvaa moniammatilliselle yhteistyölle löytyvän kuusi päämäärää; tuoda yhteen taitoja, jakaa tietoa, saavuttaa huolenpidon jatkuvuus, jakaa ja varmistaa työtehtävät ja vastuut sekä mahdollistaa ammattilaisten yh-

teistyö resurssien suunnittelussa ja tarjonnassa palvelujen käyttäjien parhaaksi. (Payne 2000, 41).

Oppilaitokseen moniammatillisen yhteistyön rakentamisen edellytyksenä on tiedostaa oppilaitoksen toiminnassa olevat vahvuudet ja mahdolliset esteet. Jo olemassa olevia toimintamalleja kannattaa vahvistaa, sillä niiden varaan on hyvä lähteä rakentamaan uutta. Yleisimpiä esteitä yhteistyölle ovat eri ammattiryhmien vuorovaikutukseen ja arjen toimintaan liittyvät asiat, ajattelun varovaisuus, tulkinta tai mahdolliset ennakkoletukset. Myös tietämättömyys toisten toimenkuvista voi estää yhteistyön, jolloin jokainen tekee vain omaa työtään huomioimatta muiden tekemisiä. Yhteistyön edellytys onkin tuntea yhteistyökumppanin taitotieto, jotta yhteistyötä voidaan alkaa rakentaa toiminnan tasolle. Koulun opettajan, tai muun henkilökuntaan kuuluvan, tulee tiedostaa oma vastuunsa ja osuutensa yhteistyössä ja käytännön toteutuksessa. Toimiva moniammatillinen yhteistyö edellyttää toimintaa ohjaavien seikkojen tiedostamista. Myös toimintatapojen tulisi olla selkeitä, jotta vältetään päällekkäiseltä toiminnalta. (Honkanen & Suomala 2009, 73–75.)

Oppilaitoksen moniammatillisessa yhteistyössä voidaan erottaa sisäinen ja ulkoinen moniammatillinen yhteistyö. Sisäisessä yhteistyössä yhteistyön toimijat ovat nimenomaan sen oppilaitoksen sisällä toimivia henkilöitä. Näitä toimijoita ovat koko oppilaitoksen henkilöstö, ja etenkin oppilashuoltoryhmän jäsenet; opettajat, opinto-ohjaaja, kouluterveydenhoitaja, kuraattori, koululääkäri, psykologi, rehtori, apulaisrehtori ja erityisopettaja. Ulkoisessa yhteistyössä toimijoina ovat huoltajien lisäksi ammatillisen oppilaitoksen opinto-ohjaaja, alueella toimiva erikoislääkäri, alueen psykiatri tai alueen nuorisotyöntekijä. Moniammatillisen toimintatavan ja yhteistyön luominen ja ylläpitäminen vaativat yhteistä suunnittelua, toiminnan organisointia, tutustumista, aikaa ja luottamusta. (Honkanen & Suomala 2009, 75–76.)

2.5 Nuorisotyö koulussa

Käsittelen työssäni myös nuorisotyötä koulussa, sillä se liittyy oleellisesti hanketyöntekijän toimenkuvaan Neulamäen koulussa. Hanketyöntekijän toimintatavoissa on hyvin samalaisia elementtejä kuin nuorisotyössä, mutta kyseessä on kuitenkin laa-

jempi asia, kuin koulussa tehtävä nuorisotyö. Hankkeen toiminnan tavoitteina koulussa ovat olleet oppilaiden välisen tasa-arvon edistäminen, opintomenestyksen parantaminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen etenkin opintojen loppupuolella. Hanketyöntekijän työnkuvaksi koulussa on muodostunut yksittäisten oppilaiden tukeminen, ryhmädynaamisien toimintojen kehittäminen sekä koko koulun yhteisöllisyyden tukeminen ja viihtyvyyden lisääminen. Hanketyöntekijän työnkuvasta löytyy paljon samanlaisia piirteitä, kuin koulussa tehtävässä nuorisotyössä.

Nuorisotyö koulussa on läsnäoloa, kohtaamista, kannustamista, kuulemista, rinnalla kulkemista, ohjaamista sekä kasvattamista, aivan kuten hanketyöntekijänkin rooli koulussa on ollut. Nuorisotyö koulussa painottuu myös ehkäisevään työhön sekä moniammatilliseen yhteistyöhön. (Hakoluoto, Jukkala & Lämsä 2014, 5.) Hankkeen työssä käytetään myös paljon menetelmiä ja toimintatapoja joita nuorisotyössä yleensäkin, mutta suurimpana erona perinteiseen nuorisotyöntekijän työnkuvaan koulussa, tulee perheiden kanssa tehtävä työ, ja heille suunnattu laaja-alainen tuki kasvatustyöhön. Hanketyöntekijän työ ei rajoitu pelkästään koulun sisällä toteutettaviin ryhmädynaamisiin toimintoihin tai yksittäisten oppilaiden tukemiseen opiskelussa, vaan hän tekee työtä laaja-alaisemmin myös kouluajan ulkopuolella koulun oppilaiden sekä perheiden kanssa.

Koulun ja nuorisotyön yhteistyötä on tehty jo pitkään, esimerkiksi Hyvinkäällä ensimmäiset kokoontumiset koulun ja nuorisotyön edustajien kanssa on pidetty vuonna 1992. Yhteistyötä eri muodoissa on tehty jo tätä aiemminkin, mutta näistä ei ole olemassa kirjallista materiaalia. Koulun ja nuorisotyön yhteistyön on kuvattu olevan usein teema- tai projektikokonaisuuksia, välituntityötä, ryhmäyttämistä sekä osallisuuden edistämistä koulussa. Tavoitteellisen, pitkäkestoisemman ja suunnitellun yhteistyön katsotaan alkaneen vasta 2000-luvun puolella. (Kiilakoski 2014, 12–16.)

Tämä syventyvä ja pitkäkestoisempi yhteistyö merkitsee myös sitä, että eri ammattikunnat kohtaavat uusia toimintakulttuureja ja joutuvat reagoimaan tilanteisiin uudella tavalla. Oma työtä ei enää tehdäkään oman ammattikunnan sisällä, vaan laajemmin yhdessä muiden ammattikuntien kanssa, joka voi olla hyvinkin iso siirtymä ammattikuntien toiminnassa. (Kiilakoski 2014, 12–16.) Esimerkiksi Nuorisolain (72/2006) mukaan nuorisotyö on nuorten oman ajan käyttöön kohdistuvaa aktiivisen kansalaisuu-

den edistämistä, nuorten sosiaalista vahvistamista, nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukemista sekä sukupolvien välistä vuorovaikutusta. Kouluun mentäessä nuorisotyölle ominaiset periaatteet joutuvatkin uudelleen tulkittavaksi; esimerkiksi kouluaikaan tapahtuva toiminta ei ole nuorten omalla ajalla tapahtuvaa toimintaa. (Nieminen 2008, 22; Kiilakoski 2014, 12–16.)

On kuitenkin olemassa selkeät ehdot sille, että nuorisotyön ja koulun yhteistyö toimii. On löydyttävä yhteistä aikaa asioiden hoitamiseksi, nuorisotyön on sijoitettava koulun aikaraameihin, toiminnalle on asetettava yhteisiä tavoitteita ja se, millainen opettajakulttuuri sekä rehtorin asema koulussa ovat, vaikuttavat työhön paljon. Toimiva yhteistyö edellyttääkin keskustelua ja sitoutumista yhteisiin tavoitteisiin. Kuitenkaan mikään yksittäisen opettajan kanssa yhteistyössä tehty toiminta irrallisena toimintana ei hyödytä niin paljon, kuin toiminta, joka liittyy siihen, miten koulu yhteisönä toimii ja miten sitä voitaisiin kehittää. Näin saadaan aikaan pysyvämpiä tuloksia ja samalla voidaan tukea sitä, että toiminnot kytkeytyisivät koulun tavoitteisiin. (Kiilakoski 2014, 110, 106.)

Kiilakoski tuo esiin teoksessaan kasvatopsykologi Etienne Wengerin (2011) oppimisen teorian, jossa painopiste oppimisessa on sosiaalisissa ulottuvuuksissa. Keskeistä on se, millainen yhteisö koulu on, millainen lasten ja nuorten asema koulussa on, millainen yhteys heillä on koulun toimintaan ja sen eri ulottuvuuksiin. Eli toisin sanoen, miten koulu toimii yhteisönä ja miten sen jäsenet pystytään ottamaan mukaan toimintaan. (Kiilakoski 2014, 142.) Hyvä esimerkki tästä ilmapiiriin vaikuttamisesta sekä oppilaiden osallisuuden lisäämisestä ovat erilaiset koko koulun yhteiset tapahtumat tai teemapäivät. Hanketyöntekijä on pystynyt järjestämään oppilaskunnan hallituksen kanssa paljon erilaisia koko koulun yhteisiä tapahtumia, sillä hänen työnsä ja työaikansa ei ollut sidottu tiettyihin kellonaikoihin ja tiettyihin oppitunteihin.

Yksi koulun ja nuorisotyön yhteistyöstä syntyvä lopputulos voi myös olla nuoria yksilöinä kohtaava aikuinen kouluympäristössä, jolle nuoret voivat jutella ja jonka kanssa voi tavata ilman ajanvarausta ja kokemusta erityispalvelujen käyttäjäksi leimautumisesta. Joustava ja tilanneherkkä aikuinen, joka pystyy nopeastikin tarttumaan nuorten maailmasta kumpuaviin ilmiöihin. (Kiilakoski 2014, 57.)

3 VAIKUTUKSET JA NIIDEN ARVIOINTI

Teoksessa Arvioinnin kartalla, matka teoriasta käytäntöön (2009, 38), vaikutuksien kuvataan olevan sekä ennakoituja että ennakoimattomia, positiivisia, negatiivisia, tahallisia tai tahattomia. Vaikutuksista ja vaikuttavuudesta arvioinnissa puhutaan usein samana, vaikka vaikuttavuus on päätelmä useasta eri vaikutuksesta ja sen osoittaminen ei ole kovin yksioikoista, sillä vaikuttavuuden arvioinnissa osoitetaan sekä tapahtuneet muutokset että niiden syyt ja seuraukset. (Aalto-Kallio, Saikkonen & Koskinen-Ollonqvist 2009, 38.) Vaikutukset kuvaavat toiminnan seurauksia, kun toteutuksesta on kulunut jokin tietty aika, tulokset kuvaavat toiminnasta saatua välitöntä hyötyä. Näiden havaitsemiseksi huomio tulee kiinnittää ihmisten osallistuneiden ihmisten mielipiteisiin, miten he ovat kokeneet toiminnan ja mitä välitöntä hyötyä he ovat siitä saaneet. (Virtanen 2007, 88.)

Tulokset ja vaikutukset ovat lyhyemmän aikavälin saavutuksia ja yksittäisten osatavoitteiden myötä saatuja muutoksia, joista muodostuu ajan kuluessa vaikuttavuutta, mikäli toiminnalla saavutetaan kokonaistavoitteiden mukaisia tuloksia (Henriksson, Linnolahti & Harju 2015, 9). Peter Dahler-Larsen mukaan sana vaikuttavuus kuvaa tulosta, vaikutusta sekä vaikuttamisen prosessia (Dahler-Larsen 2005, 7).

Tämän hankkeen vaikutuksia ja tuloksien täyttymistä voi verrata hankkeen tavoitteisiin; onko lasten ja nuorten tasa-arvoa pystytty edistämään, onko opintomenestystä pystytty parantamaan ja onko koulun oppilaiden syrjäytymistä saatu ehkäistyä. Opinnäytetyössäni on tarkoitus arvioida hankkeen vaikutuksia Neulamäen koulussa tutkimalla toimintaan osallistuneiden kokemuksia, ja mitä lyhyen aikavälin hyötyä he ovat kokeneet saaneensa hankkeen toiminnasta. Vaikuttavuuden arviointia työssäni en tee, koska hanke on yhä toiminnassa, ja vaikuttavuuden arvioimiseksi tutkimuksen toteuttamisen ajanjakson tulisi olla pidempi. Vaikutuksien arvioinnin pohjana työssäni ovat haastatteluista saatu aineisto, ja sieltä haastateltujen esiin nousseet kokemukset toiminnasta sekä kehitysehdotukset hankkeen toimintaan liittyen.

Arvioinnin kartalla teoksessa (2009, 37–38) arvioinnin kuvataan olevan keino, jonka kautta pyritään oppimaan onnistumista ja epäonnistumista, sekä parantamaan kehittämistyön toimintatapoja. Arviointi on jonkin asian arvon tai ansion määrittelyä. Arvioinnissa kerättyä tietoa hyödynnetään toiminnan kehittämisessä, laajentamisessa tai siitä luopumisesta. Arvioinnista saatua tietoa käytetään myös vaikutusten osoittamiseen. Arviointi on väline oppia ja kehittyä omassa työssä, sekä sen avulla voidaan osoittaa oikeutus niille valinnoille, mitä missäkin tilanteessa on tehty. Arvioinnin tulisi aina kiinnittyä ohjelman toteutukseen. Arvioinnilla voidaan arvottaa toimintaa ja kokonaisuutta ja kertoa, missä ollaan onnistuttu ja missä olisi parantamisen varaa. Arvioinnin avulla annetaan kehittämissuhteita ja osoitetaan toiminnan tuloksellisuus ja vaikutus. Vaikutusten arvioinnissa huomio kiinnittyy siihen, missä määrin vaikutukset ovat toteutetun toiminnan tuottamia, ja kuinka tulokset koetaan suhteessa alkuperäisiin tavoitteisiin. (Aalto-Kallio, Saikkonen & Koskinen-Ollonqvist 2009, 9, 37–38.)

Tulosten ja vaikutusten arvioinnilla pyritään kertomaan, onko kyseisestä toiminnasta seurannut siitä odotettuja tuloksia. Tulosten arvioinnin rinnalla puhutaan myös usein vaikutusten tai vaikuttavuuden arvioinnista. Vaikutuksien arvioinnissa toiminta ajoittuu toiminnan loppupäähän, jolloin arvioinnin kohteena ovat käsillä olevat tulokset sekä niiden syntymiseen vaikuttavat tekijät. Vaikutusten arvioinnissa tarkastellaan, missä määrin vaikutukset ovat toteutetun toiminnan tuottamia ja kuinka tulokset koetaan suhteessa alkuperäisiin tavoitteisiin. (mt., 38.)

Dahler-Larsenin mukaan arviointityötön liittyy oleellisesti vaikutuskysymys, joka tarkoittaa sitä, missä määrin saadut tulokset ovat toteutetun toiminnan seurasta, eli tulosten syy-seuraus-suhdetta. Vaikuttavuuden arviointiin sisältyy vaikuttamisen prosessi sekä prosessin seuraus, eli vaikutus. Vaikuttavuuden arvioinnin tarkoituksena on selvittää, missä määrin toiminta on vaikuttanut tietyn tavoitteen toteutumiseen. (Dahler-Larsen 2005, 18, 23.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyöni on laadullinen tutkimus. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on tutkimus, jossa aineisto on yleensä laadullista eli ääntä, tekstiä tai visuaalista aineistoa. Aineiston analyysi kuvataan laadullisesti eli kvalitatiivisesti eikä numeraalisesti eli kvantitatiivisesti. (Eskola & Suoranta 2014, 13, 15.) Minulle oli alusta asti selvää, että tutkimukseni ja tutkimusmenetelmäni tulevat olemaan laadullisia, koska tutkimuksen tarkoituksena on tutkia ihmisten kokemuksia hankkeen toiminnasta. Laadullisessa tutkimuksessa vastausta ei tarvitse valita esimerkiksi joltakin asteikolta, vaan ihminen on vapaa itse sanoittamaan kokemuksiaan ja näkemyksiään asiasta.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimussuunnitelma elää tutkimuksen mukana ja laadullisilla menetelmillä voidaan saavuttaa ilmiöiden prosessiluonne. Avoin tutkimussuunnitelma korostaa myös tutkimuksen vaiheiden, aineistonkeruun, aineiston analyysin, tulkinnan ja sen raportoinnin yhteen kietoutumista – laadullisessa tutkimuksessa tulosten tulkinta jakaantuu koko tutkimusprosessiin. Esimerkiksi suunnitelmaa ja tutkimusongelmaa saattaa joutua tarkistamaan aineiston keruun aikana ja tutkielman kirjoittamisen aikana voi tulla tarve palata alkuperäiseen aineistoon. (Eskola & Suoranta 2014, 15–16.) Itse tutkimusta tehdessäni huomasin, että tekemäni suunnitelma muuttui koko ajan prosessin edetessä, ja aineiston koonnin jälkeen prosessin alkuvaiheessa määrittelemäni tietopohja ja keskeinen käsitteistö muuttuivat siitä mitä olin niiden aluksi ajatellut olevan. Laadullista tutkimusta tehdessä ei lopputuloksesta voi olla etukäteen varma ja koska tutkimukseni keskittyy ihmisten omiin kokemuksiin, johtopäätöksiä työn mahdollisista tuloksista ei voi tehdä etukäteen.

Laadulliselle tutkimukselle tyypillisiä piirteitä ovat laadullisten menetelmien käyttöä aineiston hankinnassa, esimerkiksi haastattelut, ihmisten suosiminen tiedon keruun lähteenä, jolloin tutkija luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihinsa tutkittavien kanssa kuin mittausvälineisiin, sekä pyrkimys paljastaa odottamattomia seikkoja, jolloin lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesin testaaminen vaan tutkimuksessa saadun aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksen mukaisesti eikä satunnaisesti, tutkimus toteutetaan joustavasti ja suunnitelma muotoutuu olosuhteiden mukaisesti. On myös tärkeää, että jokainen tutkimuksen tapaus käsitellään ainutlaatuisena ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 164.)

Päädyin valitsemaan tutkimusmenetelmäksi haastattelun, sillä tarkoitukseni oli tutkia ihmisten kokemuksia hankkeesta. Haastattelun kautta on helpompi saada ihmiset kertomaan laajasti omista kokemuksistaan kuin esimerkiksi kyselylomakkeen välityksellä. Haastatteluissa pystyin myös havainnoimaan henkilöä, tarttumaan paremmin heidän kokemuksiinsa ja esittämään tarvittaessa syventäviä lisäkysymyksiä. Tietysti haastatteluissa on aina se riskinä, että haastateltava kokee epämukavaksi sanoa ääneen huonoja kokemuksiaan, jolloin esimerkiksi nimettömänä toteutettava kysely on hyvä menetelmä. Pysin kuitenkin luomaan haastatteluihin rennon ja luottavan ilmapiiri, sekä säilymään itse neutraalina osapuolena, jotta haastateltavasta tuntuisi luontevalta kertoa myös mahdollisia ikäviä kokemuksiaan.

Opinnäytetyössäni tutkimukseni aineistona ovat tekemäni haastattelut, joita tein 26 kappaletta. Koska aineistoni koostuu pelkästään näistä haastatteluista, jokaiseen haastatteluun tulee suhtautua ainutlaatuisena yksilönä ja jokainen haastattelu tulee käydä läpi yksityiskohtaisesti, jotta mitään oleellista ei jää huomaamatta. Litteroitua aineistoa tuli kaikki haastattelut yhteen koottuna, fontilla Arial, fonttikoolla 12 ja rivivälillä 1,5, yhteensä 97 sivua tekstiä.

4.1 Haastattelu aineistonkeruumenetelmänä

Käytin tutkimusmenetelmänä puolistrukturoitua haastattelua, jossa kaikilla haastateltavilla ryhmillä oli omat haastattelukysymykset. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymysten muotoilu ja järjestys ovat kaikille samat, mutta poiketen strukturoidusta haastattelusta haastattelijalla ei ole valmiita vastauksia vaan haastateltava saa vastata kysymyksiin omin sanoin. Haastattelussa tavoitteena on selvittää mitä haastateltavalla on mielessään ja se on eräänlaista keskustelua, joka tapahtuu tutkijan aloitteesta ja on hänen johdattelemaa. Haastattelu on tilanne, jossa haastattelijalla esittää kysymyksiä haastateltavalle. Haastattelussa on kyseessä kuitenkin vuorovaikutus tilanne. Sille tyypillistä on haastattelijan aloittama ja ohjaama tilanne, jossa haastattelijalla joutuu usein motivoimaan haastateltavia ja pitämään keskustelua yllä. Haastattelijalla tuntee roolinsa ja haastateltavan on luotettava siihen, että hänen kertomaansa käsitellään luottamuksellisesti. (Eskola & Suoranta 2014, 86–87.)

Kaikkien haastattelukysymysten teemat olivat samat, mutta kysymysten muoto ja asettelut vaihtelivat haastateltavasta riippuen, oliko kyseessä ala-kouluikäinen lapsi vai aikuinen työelämän yhteistyökumppani. Ydinkysymyksiä, jotka esitettiin kaikille, oli 15–20 kappaletta (kts. liitteet 1–4), vaihdellen haastateltavasta ryhmästä, sekä siitä, kuinka paljon minä esitin haastattelijana tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä haastateltavalle. Myöskään kaikkia edeltä laadittuja kysymyksiä ei ollut järkevää kysyä jokaiselta haastateltavalta, sillä usein jo haastattelun alussa esimerkiksi aikuiset saattoivat tuoda hyvin selvästi esille missä yhteydessä he ovat hanketyöntekijän kanssa tavanneet tai millaista yhteistyötä he ovat tehneet. Näin ollen jätin haastattelun kannalta epäoleellisia kysymyksiä pois keskittyen enemmän heidän kertomiinsa yhteistyömuotoihin ja kokemuksiin niistä.

Haastattelukysymyksiä lähdettiin rakentamaan yhdessä tilaajan kanssa hankkeen tavoitteisiin peilaten, jotta lopullinen tuotos olisi sellainen kuin he olivat ajatelleet ja tulokset olisivat heille hyödyllisiä sekä heidän hyödynnettävissä. Lopulliset haastattelukysymykset kokosin itse ja katsoimme ne vielä läpi yhdessä ohjaavan opettajan kanssa, että ne ovat sopivia, eikä esimerkiksi kysymysten asettelu ole liian johdatteleva. Haastattelukysymykset testattiin kahden yläkouluikäisen nuoren kanssa toteutettulla yksilöhaastatteluilla, johon kysyttiin sekä nuoren että hänen huoltajiensa suostumus.

Muutamia kysymyksiä jäi vielä haastattelukysymysten joukkoon joita olisi voinut hienosäätää ja muotoilla eri tavalla. Esimerkiksi yhteistyökumppaneille esitetty kysymys ”Koitko yhteistyön sujuvaksi hankkeen ja hanketyöntekijän kanssa?” olisi pitänyt olla ”Millaiseksi koit yhteistyön hankkeen ja hanketyöntekijän kanssa?”, sekä nuorille olisi ehkä tarvinnut suoran kysymyksen ”Mitä huonoja kokemuksia mieleesi tulee hanketyöntekijän kanssa tehdystä yhteistyöstä?”, joka kysymyksistä puuttuu nyt täysin. Toki, kaikilta nuorilta kysyttiin monessa kohtaa, millaiseksi he kokivat esimerkiksi hanketyöntekijän kanssa yhdessä tehdyn työn, mutta voi olla, että osa haastateltavista ei rohjennut tai osannut suoraan sanoa, jos heillä olisikin joitain huonoja kokemuksia ollut.

4.2 Haastateltavat

Haastattelin yhteensä 26 henkilöä, jotka jaoin viiteen eri kohderyhmään. Kohderyhmiä olivat **lapset, nuoret, huoltajat, opettajat sekä yhteistyökumppanit**. Lapsetryhmässä haastateltavat olivat alakouluikäisiä kolmannelta luokasta kuudenteen luokkaan ja nuoret-ryhmässä yläkouluikäisiä seitsemänneltä kahdeksanteen luokkaan. Huoltajat-ryhmässä haastateltavat olivat koulun oppilaiden huoltajia, jotka ovat olleet hankkeen toiminnassa mukana. Huoltajat olivat alakoulu- ja yläkouluikäisten lasten huoltajia ja haastateltavissa oli kolme miestä ja kolme naista. Perheitä haastateltavana oli kaksi. Opettajat-ryhmässä haastateltavina opettajina olivat Neulamäen koulun opettajat, jotka ovat tehneet yhteistyötä hankkeen ja hanketyöntekijän kanssa. Haastateltavista opettajista yksi oli mies ja kuusi naisia. Yhteistyökumppanit-ryhmässä haastateltavina olivat sellaiset yhteistyötahot, joiden kanssa hanketyöntekijä on tehnyt yhteistyötä hankkeen aikana. Haastatelluista yhteistyökumppaneista kaksi oli miehiä ja viisi naisia. Haastateltujen määrät kohderyhmittäin näkyvät taulukossa 1. Haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi en opinnäytetyössäni erittele tarkemmin yhteistyökumppaneiden mahdollisia työnimikkeitä tai ammatteja.

TAULUKKO 1. Haastateltujen lukumäärät kohderyhmittäin.

Lapset	3
Nuoret	3
Huoltajat	6
Opettajat	7
Yhteistyökumppanit	7

Haastateltavat valittiin alustavasti yhdessä hanketyöntekijän avustuksella ja sen perusteella, että he ovat olleet hankkeen toiminnassa mukana ja tehneet yhteistyötä hankkeen ja hanketyöntekijän kanssa useammin kuin kerran. Näin ollen haastateltava on saanut useamman kokemuksen hankkeen työstä, ja pystyy kuvailemaan kokemuksiaan sekä arvioimaan hankkeen työstä saatuja hyötyjä. Haastateltavat henkilöt olivat tehneet hanketyöntekijän kanssa yhteistyötä hyvin erilaisiin asioihin liittyen,

osa oli osallistunut toimintoihin vain koulupäivän aikana ja osan kanssa hanketyöntekijä teki tiivistä yhteistyötä myös kouluajan ulkopuolella. Näin saatiin kerättyä kokemuksia monenlaisista yhteistyömuodoista. Jokaiselta haastateltavalta kysyttiin suostumus haastattelun tekemiseen ja alaikäisiltä lapsilta ja nuorilta kysyttiin myös huoltajien suostumus. Kaikki haastattelut toteutettiin nimettömästi.

4.3 Haastattelujen toteutus

Haastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina, poikkeuksena yksi huoltajien haastattelu jossa paikalla olivat molemmat huoltajat. Lasten ja nuorten haastattelut toteutettiin koulupäivän aikana koulun tiloissa. Kun lasten ja nuorten huoltajat antoivat luvan lapsilleen osallistua haastatteluun, sovin haastatteluiden toteuttamisesta kasvotusten lasten ja nuorten itsensä kanssa. Huoltajiin hanketyöntekijä otti ensin yhteyttä ja kysyi, olisivatko huoltajat halukkaita osallistumaan haastatteluun ja saisiko heidän yhteystietonsa antaa minulle. Kaikki huoltajat olivat halukkaita osallistumaan ja sovimme sähköpostin välityksellä haastatteluajankohdan. Myös yhteistyökumppaneilta hanketyöntekijä kysyi ensin halukkuutta osallistua yhteistyöhön sekä lupaa luovuttaa yhteystietoja minulle, jonka jälkeen olin heihin itse yhteydessä sähköpostin välityksellä. Opettajiin otin itse suoraan yhteyttä sähköpostin välityksellä ja kysyin, olisivatko he halukkaita osallistumaan haastatteluun. Kaikki henkilöt, joita asian tiimoilta lähesyttiin, olivat halukkaita osallistumaan haastatteluun.

Haastattelut toteutettiin lasten, nuorten, huoltajien ja opettajien osalta Neulamäen koulussa. Yhteistyökumppaneiden haastattelut toteutettiin Neulamäen koulussa, Humanistisen ammattikorkeakoulun TKI-Keskus Otossa tai yhteistyökumppaneiden omalla työpaikallaan. Valitsin koulun haastattelupaikaksi lasten, nuorten ja huoltajien kohdalla siksi, että se oli haastattelun tekemiseen neutraali tila ja tuttu sekä minulle että haastateltaville. Näin ollen pystyin myös pienentämään esimerkiksi haastattelun keskeytyksen riskiä, koska haastattelut voitiin tehdä niille erikseen varatussa tilassa esimerkiksi koulun kirjastossa tai tyhjässä luokahuoneessa, ilman mahdollisia häiriötekijöitä. Kaikki haastattelut toteutettiin koulu- tai työpäivän aikana. Jokainen haastat-

telu nauhoitettiin nauhurilla haastateltavien suostumuksella ja haastattelujen kesto vaihteli noin viidestätoista minuutista noin neljäänkymmeneen minuuttiin.

Jokaiselle haastatteluryhmälle oli laadittu omat haastattelukysymykset, joissa kaikissa taustalla olivat samat teemat. Lasten ja nuorten haastattelukysymykset keskittyivät enemmän siihen, miten hanketyöntekijä heille koulussa näyttäytyy, mitä haastateltavat ovat hanketyöntekijän kanssa tehneet, miten he ovat sen kokeneet, ja onko heidän mielestään toiminnalla ollut jotakin vaikutusta heidän koulunkäyntiin, heidän luokkaansa ja koko koulun ilmapiiriin. Muiden ryhmien haastattelukysymyksillä pohjarunko oli hyvin samankaltainen. Aluksi kartoitettiin haastateltavan suhdetta hankkeeseen, ensikohtaaminen hanketyöntekijän kanssa, millaista yhteistyötä haastateltava on hankkeen kanssa tehnyt ja kuinka paljon, jonka jälkeen syvennyttiin tarkemmin yhteistyöhön, rooleihin yhteistyössä sekä haastateltavan kokemuksiin yhteistyöstä. Tämän lisäksi kohderyhmille oli erilaisia kysymyksiä liittyen heidän rooliinsa, olivatko he huoltajia, opettajia vai yhteistyökumppaneita. Lopuksi kaikilta haastateltavilta, paitsi lapsilta ja nuorilta, kysyttiin mitä he olisivat hankkeelta ja hanketyöntekijältä vielä toivoneet, mitä olisi pitänyt tehdä toisin ja mitä kehitysehdotuksia heillä oli liittyen hankkeen kanssa tehtyyn yhteistyöhön sekä sen toimintaan.

4.4 Aineiston analysointi

Kerätyn aineiston analyysi, tulkinta ja johtopäätökset, ovat tutkimuksen ydin, johon on lähdetty tähtäämään tutkimusta aloittaessa. Analyysivaiheessa selviää, millaisia vastauksia asetettuun ongelmaan saadaan. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 221.) Laadullisen aineiston analyysillä on tarkoitus tuoda aineistoon selkeys, jotta aineiston avulla voidaan tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. Analyysillä aineisto tiivistetään kadottamatta kuitenkaan sen sisältämää informaatiota. (Eskola & Suoranta 2014, 138.)

Haastattelujen tekemisen jälkeen kirjoitin haastattelut puhtaaksi, eli litteroin ne. Litterointi tarkoittaa nauhoitetun aineiston puhtaaksi kirjoittamista (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 110). Yleensä aineiston purkaminen tekstiksi tapahtuu sanasta saan puhtaaksi kirjaamalla, mutta aineiston litteroinnin tarkkuudesta ei kuitenkaan

ole yksiselitteistä ohjetta vaan sen tarkkuus riippuu tutkimistehtävästä ja tutkimusotteesta. Litterointi voidaan tehdä koko haastatteludialogista tai se voidaan tehdä valikoiden esimerkiksi vain tietyistä teema-alueista tai haastateltavan puheesta. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 138–139.)

Itse päädyin tekemään litteroinnin haastateltavien puheesta ja niin, etten puhtaaksi kirjoittanut nauhoitteelta haastateltavan jokaista taukoa tai ”öö” ja ”hmm” äännähdyksiä. Jätin myös litteroimatta sellaiset kohdat, joissa haastateltava selkeästi eksyi aiheesta. Käytin litteroinnissa apuna haastattelukysymyksiä ja litteroin haastateltavien vastaukset suoraan kysymyksiensä alle. Jätin oman puheeni suurimmaksi osaksi litteroimatta ja puhtaaksi kirjoitin vain sellaiset lisäkysymykset joita valmiissa kysymyspohjassa ei ollut. Päädyin väljempään litterointiin siitä syystä, että aineistoa tuli todella paljon (97 sivua yhteensä), jolloin myös minun työtäni helpottaakseni päädyin puhtaaksi kirjoittamaan vain työni osalta oleelliset asiat.

Litteroinnin jälkeen aloitetaan analysointi lukemalla litteroitu aineisto läpi, minkä jälkeen sitä lähdetään luokittelemaan ja siitä pyritään löytämään yhteyksiä käytettyyn teoriaan. Yleensä litteroitu aineisto luokitellaan teema-alueittain. Teemoittelussa aineistosta tarkastellaan useammalle haastateltavalle yhteisiä ilmiöitä tai asioita, jotka tulevat litteroiduista haastatteluista esille. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 110.) Aineistosta on ensin pyrittävä löytämään ja sitten erottelemaan tutkimusongelman kannalta oleelliset aiheet, mutta onnistunut teemoittelu vaatii enemmän kuin vastauksista erotettuja sitaatteja. Hyvä ja onnistunut teemoittelu edellyttää teorian ja empirian vuorovaikutusta, joka tutkimustekstissä näkyy niiden lomittumisena toisiinsa. (Eskola & Suoranta 2014, 176.) Aineiston tutkimisen ja teemoittelun jälkeen tutkija palaa tarkastelemaan kokonaisuutta, tulkintaansa sekä ilmiön kytkeytymistä käytettyihin teorioihin (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 110). Itse päädyin analysoimaan aineiston valitsemieni kohderyhmien mukaan, jolloin työ pysyisi selkeänä ja helposti luettavana. Teemoina käytin haastattelukysymysten taustalla olleita teemoja.

Haastatteluissa kerättyjen tietojen käsittelyssä on kaksi keskeistä käsitettä; luottamuksellisuus ja anonymiteetti. Jos tietoja hankittaessa on luvattu haastateltavien nimettömyys, myös tuloksia julkistettaessa on huolehdittava siitä, että ettei tutkittavien henkilöllisyys paljastu. Mitä arkaluontoisemmasta aiheesta tutkimuksessa on kysy-

mys, sitä tiukemmin on suojattava tutkittavien anonymiteettiä. Periaatteena tulosten julkistamisessa on, että tutkittavien henkilöllisyyden paljastuminen tehdään mahdollisimman vaikeaksi. (Eskola & Suoranta 2014, 57.) Tein opinnäytetyöni haastattelut ja tulosten analysoinnin nimettömänä. Haastattelujen aineiston analysoinnissa aineisto on käsiteltävä niin, että kaikkien haastateltavien anonymiys säilyy. Anonymiteetin säilyttämiseksi päätin myös, etten esittele työssäni sen tarkemmin yhteistyökumppanit-kohderyhmään kuuluvia henkilöitä, tai heidän työskentelyalaansa, koska osa heistä voisi olla tunnistettavissa jo pelkästään ammattinsa tai toimipaikkansa perusteella.

4.5 Luotettavuus

On tärkeää, että tutkimusta ja kehittämistyötä tarkastellaan kriittisesti. Mielestä lasten ja nuorten haastattelut onnistuivat yllättävänkin hyvin, vaikka eniten jännitystä minulle tuottivatkin lasten, nuorten ja huoltajien haastattelemisen. Kaikkia lapsien ja nuorien haastatteluja pystyi käyttämään aineiston analysoinnissa, sillä heidän vastauksensa vastasivat esitettyihin kysymyksiin. Kysymykset olisivat voineet liittyä vielä suuremmin hankkeen toimintaan, sillä monet lapsista ja nuorista hokasivat nopeasti mistä oli kyse ja miettivät vastauksena sen pohjalta missä esimerkiksi hanketyöntekijä oli ollut heidän mukanaan. Osa lapsista myös jännitti haastattelutilannetta niin kovin, ettei esimerkiksi osannut sanoa mihin toimintaan he ovat luokkansa kanssa koulussa osallistuneet. Nuorten haastattelukysymyksissä olisi pitänyt olla suora kysymys mitä huonoja kokemuksia heillä on toiminnasta, sillä kysyttäessä kokemuksia jokainen kertoi vain hyvä kokemuksiaan toiminnasta, vaikka kysymys olikin aseteltu neutraalisti ja haastateltava sai itse kuvata, millainen kokemus hänestä oli ollut. Huoltajien kysymyksiä olisi vielä voinut muokata ja asetella hiukan paremmin. Kaiken kaikkiaan kaikki haastattelut olivat kuitenkin onnistuneita, vaikka itse aluksi jännitinkin haastattelutilanteiden sujumista. Sain kaikista haastatteluista aineistoa tutkimukseeni, ja kaikki haastateltavat pysyivät hyvin aiheessa.

Laadullisen tutkimuksen pääasiallinen luotettavuuden kriteeri on tutkija itse, ja luotettavuuden arviointi koskeekin koko tutkimusprosessia (Eskola & Suoranta 2014, 211). Ydinasioita laadullisissa tutkimuksissa ovat henkilöiden, paikkojen ja tapahtumien kuvaukset. Työn validius, eli pätevyys, merkitsee kuvauksen ja siihen liitettyjen seli-

tyksien ja tulkintojen yhteensopivuutta, sopiiko selitys kuvaukseen, eli onko selitys luotettava? (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 232.) Mielestäni työni on validi, eli tulkintani haastatteluista ovat yhteensopivia suhteessa antamiini kuvauksiin haastattelujen toteuttamisesta sekä niiden analysoinnista.

Koen, että työni on luotettava ja sen tulosten voidaan katsoa kuvaavan ihmisten kokemuksia hankkeen toiminnasta. Haastateltavien määrä on suuri, ja sillä on mahdollistettu monenlaisten kokemusten esiin nouseminen hankkeen toiminnasta. Kaikille haastateltaville esiteltiin selkeästi ennen haastattelua mistä haastatteluissa on kyse. Haastatteluista saadun aineiston määrä on myös suuri, joka kertoo haastattelutilanteiden ja kysymysten toimivuudesta. Kaikki haastattelut ovat yhteneviä ja vaikka kaikilla haastatelluilla ryhmillä olikin omanlaisensa kysymykset, kaikissa haastatteluissa pysyivät taustalla samat pääteemat. Näin ollen haastattelut luovat selkeän kokonaisuuden eivätkä ne ole vain toisistaan irrallisia haastatteluja.

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Päätin esitellä haastattelujen tulokset kohderyhmittäin, jotta työ olisi selkeä ja helppo lukea. Jokaisessa kohderyhmän vastauksissa on kuitenkin jonkin verran eroja kohderyhmästä riippuen, vaikka kaikkien haastattelujen taustalla ovatkin samat teemat. Seuraavissa kappaleissa aineiston analysointi keskittyy haastateltujen kokemuksiin hanketyöntekijän kanssa tehdystä yhteistyöstä. Kaikilla haastateltaville oli kuitenkin yhteistä se, että he pitivät hanketyöntekijää helposti lähestyttävänä henkilönä, jonka kanssa oli helppo pitää yhteyttä ja tehdä yhteistyötä.

Halusin käyttää työssäni paljon sitaatteja, sillä ne tuovat mielestäni parhaiten haastateltavien äänen kuuluviin ja ne tukevat aineistoni analyysiä. Haastatteluissa keskitytään henkilöiden omiin kokemuksiin toiminnasta, ja mielestäni runsas sitaattien käyttö kuvaa parhaiten haastatteluissa saatuja tuloksia. Sitaatit ovat haastateltavien itse kertomia ja sanoittamia asioita, eivätkä minun kirjoittamiani johtopäätöksiä tai tulkintojani heidän sanoistaan. Haastattelujen kohderyhmät on lyhennetty lainauksien perään, kirjain kuvaa mistä kohderyhmästä kyse (L=lapsi, N=nuori, H=huoltaja,

OP=opettaja ja YK=yhteistyökumppani) ja numero kirjaimien perässä haastattelun numeroa. Oman nimeni sitaatteihin lyhensin EK.

Kaikissa haastatteluissa toistui sama tekijä, hanketyöntekijän tavoittamisen helppous sekä yhteistyön mutkattomuus hänen kanssaan. Kaikki haastateltavat huoltajat, opettajat ja yhteistyökumppanit kokivat hanketyöntekijän helposti tavoitettavissa ja tavoitettavissa olevana työntekijänä, joka vastaa yhteydenottoihin nopeasti. Kaikissa haastatteluissa nousi myös esille, että haastateltavat pitivät hanketyöntekijää helposti lähestyttävänä ja joustavana henkilönä, jonka kanssa työskentely on ollut helppoa.

”(...) aina jos on ollu jotakin ninini jotenki hänellä vaan sitä aikaa on, siis järjestyy. Ja semmonen olo että vaikka hänellä on hirveen monta projektia ilmassa ja näin ni ei hän sitä millään tavalla osota et hänellä kiire ois, vaikka varmasti on.” OP6

Huoltajat kokivat parhaaksi yhteydenpitotavaksi tekstiviestit, ja suurin osa huoltajista arvioi yhteydenpidon määrän hanketyöntekijän kanssa kymmenestä kerrasta moniin kymmeneen. Suurin osa huoltajista oli tavannut hanketyöntekijän kanssa sovittuina ajankohtina ja osa koulun yhteisissä tilaisuuksissa. Tapaamiskertojen määrä vaihteli huoltajien ja perheiden kohdalla heidän yhteistyönsä määrästä ja laadusta hanketyöntekijän kanssa.

Opettajat kokivat hanketyöntekijän olevan hyvin tavoitettavissa ja hänen kuvattiin olevan läsnä koulussa niin käytävillä kuin opettajan huoneessa, mikä mahdollistaa hänen tavoittamisensa entistä paremmin. Kaikki opettajat kertoivat keskustelevansa tai pitävänsä yhteyttä hanketyöntekijän kanssa vähintään kerran viikossa, useampi opettaja kertoi pitävänsä yhteyttä useamman kerran viikossa ja muutama arveli keskustelevansa hanketyöntekijän kanssa jopa päivittäin yhteistyöhön liittyvistä asioista.

Kaikki yhteistyökumppanit kokivat yhteistyön hanketyöntekijän kanssa olleen sujuvaa ja mutkatonta. Keskimäärin yhteistyökumppanit olivat pitäneet hanketyöntekijän kanssa yhteyttä liittyen heidän väliseensä yhteistyöhön noin kerran kuussa tai kerran kahdessa kuussa. Puolet haastatelluista kuvasi yhteistyön olevan viikoittaista etenkin silloin, jos luvassa on jotakin yhteistyötä esimerkiksi vierailuja tai luokkien ryhmäytysiltapäiviä. Yksi haastatelluista yhteistyökumppaneista kuvasi yhteydenpidon tapah-

tuvan kausittain sen mukaan, kohtasivatko heidän työnsä hanketyöntekijän kanssa ja yhteydenpidossa saattoi olla usean kuukauden tauko, jos yhteistä työskentelyä aiheita ei sillä hetkellä ollut.

5.1 Lapset ja nuoret

Lapset kuvasivat hanketyöntekijän näkyvän koulun arjessa esimerkiksi koulun käytävillä tai oppilaskunnan kokouksissa. Lasten mielestä hanketyöntekijän tehtävä koulussa on auttaa oppilaita, puhua heidän kanssaan, viihdyttää vitseillä sekä viedä oppilaita käymään esimerkiksi museossa. Nuorten mielestä hanketyöntekijä näkyy koulussa etenkin erilaisten retkien ja tapahtumien muodossa. Nuoret vastasivat, että hanketyöntekijä järjestää erilaisia retkiä, erikoispäiviä koulussa, erilaisia liikuntatapahtumia sekä hänen luokseen saa mennä puhumaan asioista, jos kokee tarvetta. Yksi nuorista vastasi, että hanketyöntekijä on koulussa sellaisten oppilaiden apuna, joilla on vaikeaa koulussa.

Haastatelluista lapsista kaksi oli osallistunut hankkeen järjestämille perheleireille ja heistä toinen myös kalastusleirille. Lapsista kaksi oli toiminut oppilaskunnan hallituksessa yhdessä hanketyöntekijän kanssa ja yksi lapsista oli osallistunut Halloween-tapahtuman toteutukseen. Kaikki lapset pitivät kokemuksiaan hyvänä ja kokivat, että leireille ja oppilaskuntaan osallistumisesta, sekä tapahtuman järjestämisestä on ollut heille hyötyä. Yksi lapsista kuvasi, että hän on oppinut toimimaan kaikkien kanssa ja tekemään yhteistyötä paremmin, sekä koki saaneensa apua hanketyöntekijän kanssa käydyistä keskusteluista. Lapset kokivat toimintoihin osallistumisen ja hanketyöntekijän kanssa yhdessä tekemisen vain hyödyllisenä asiana ja hyvänä kokemuksena.

Haastatellut nuoret kertoivat osallistuneensa esimerkiksi hankkeen ja yhteistyökumppaneiden yhdessä järjestämille leireille, luokkien ryhmäytymisiltapäiviin, vanhemmille järjestettyihin myyjäisiin vanhempainiltojen yhteydessä yhdessä hanketyöntekijän kanssa sekä saaneensa yksilöllistä tukea koulunkäyntiinsä. Kaikki nuoret kuvasivat kokemuksiaan hyvinä ja hyödyllisinä ja etenkin yksilöllistä tukea saanut nuori koki keskustelutuokioiden auttaneet häntä jatkamaan koulun käyntiä:

N3: "Oon minä aika monesti ollu siellä [hanketyöntekijän] kopissa tekemässä jottain tehtäviä tai välillä juttelemassa vaan."

EK: "Minkälaisia kokemuksia ne on ollu?"

N3: "Ihan hyviä. Apua on ollu."

EK: "Minkälaista?"

N3: "Oon taas ruvennu niin käymään tätä koulua sen avulla."

Haastatteluissa lapsilta ja nuorilta kysyttiin myös osallistumista hankkeen järjestämiin toimintoihin sen lisäksi, mihin he olivat jo kertoneet osallistuneensa. Edellä mainittujen asioiden lisäksi kaikki lapset kertoivat osallistuneensa oppilaskunnan järjestämiin koko koulun yhteisiin teemapäiviin sekä koko koulun yhteiselle teatterikäynnille. Kaikkien lasten mielestä ne olivat hyviä kokemuksia. Kaksi lapsista oli osallistunut hankkeen järjestämille perheleireille Rautavaaran Metsäkartanolla ja he molemmat pitivät kokemuksiaan leireiltä hyvinä. Leireillä sai viettää aikaa oman perheen kesken sekä muiden lasten kanssa sekä oppia uusia taitoja. Toinen leireille osallistuneista lapsista piti myös siitä, että sai viettää leirillä aikaa hanketyöntekijän kanssa.

Nuoret kertoivat osallistuneensa jo edellä mainittujen asioiden lisäksi luokan omille teatterikäynneille, toiminnallisille oppilaanohjauksen tunneille sekä erilaisiin liikunta-tapahtumiin. Yhteiset tapahtumat ja toiminta koettiin hyvinä ja mukavina asioina. Haastattelujen pohjalta käy ilmi, että hanketyöntekijän läsnäolo näissä erilaisissa yhteisissä tapahtumissa koettiin tärkeänä ja merkityksellisenä.

Lapsilta ja nuorilta kysyttiin, oliko koulun yhteisillä tapahtumilla ja toiminnalla vaikutusta heidän mielialaansa kouluun tulemisesta. Lapsista sillä ei ollut suurta vaikutusta oliko edessä tavallinen koulupäivä vai oliko luvassa jotakin erikoista. Kaikkien mielestä se oli mukavaa, jos koulupäivän aikana on jotakin muutakin ohjelmaa kuin pelkkää opiskelua, mutta suurin osa lapsista sanoi tulevansa normaalinakin kouluamuna hyvällä mielellä kouluun.

Nuorten kohdalla taas oli selkeä ero siinä, millä mielialalla nuori tuli kouluun. Jokainen nuorista vastasi, että oma mieli on parempi, jos koulupäivän aikana on luvassa jotakin mukavaa. Kaikkien mielestä erilaiset retket ja tapahtumat toivat vaihtelua kouluarkeen ja nuorten mielestä ne myös auttoivat jaksamaan koulussa sekä toivat hyvää mieltä. Nuoret kokivat, että heidän osallistumisensa erilaisiin tapahtumiin, retkiin

sekä muuhun toimintaan on vaikuttanut heidän koulunkäyntiinsä positiivisesti sekä opettanut uusia asioita.

”Ne on hyviä tapahtumia. Totta kai niillä on vaikutusta, siis kyllähän nyt semmonen retkeilypäivä välillä tekee ihan hyvää. Koulussakin pysyy pirteenä ja jaksaa paistaa hommia.” N1

Haastatteluissa kysyttiin, olivatko lapset ja nuoret huomanneet yhteisillä tapahtumilla ja retkillä olevan vaikutusta heidän luokkansa ja koko koulun ilmapiiriin. Lasten mielestä yhteisellä toiminnalla ei ollut vaikutusta oman luokan ilmapiiriin, kahden oppilaan mielestä kaikista luokan oppilaista yhteiset tapahtumat ovat kivoja, mutta päivän vaikutukset eivät näkyneet sen pidemmälle luokan arjessa. Vastaukset voivat selittyä myös sillä, etteivät lapset vielä osaa ajatella niin pitkällä aikavälillä eri asioiden vaikutuksia ja syy-seuraussuhteita.

Nuoret kokivat, että yhteisillä tapahtumilla on ollut positiivista vaikutusta heidän luokkansa ilmapiiriin, esimerkiksi ryhmäytymispäivien jälkeen luokan oppilaat ovat alkaneet toimia enemmän yhdessä, kuin pienissä erillisissä kaveriporukoissa. Vain yksi nuorista vastasi, ettei ole huomannut luokassaan mitään vaikutusta. Nuorten mielestä yhteisillä tapahtumilla ja erikoisemmilla koulupäivillä on ollut positiivinen vaikutus myös koko koulun ilmapiiriin.

”No ainaki ilosempaa porukkaa silloin kun on niitä, näitä juttuja.” N2

5.2 Huoltajat

Haastattelemi huoltajat ovat tehneet hanketyöntekijän kanssa yhteistyötä hankkeen järjestämiin perheleireihin liittyen (neljä huoltajaa) sekä lapsen koulunkäynnin tukemiseen liittyen (kaksi huoltajaa). Hanketyöntekijä on myös auttanut perheiden lapsia esimerkiksi läksyjen teon kanssa ja toiminut huoltajien apuna yhteyshenkilönä muihin koulun ulkopuolisiin tahoihin ja viranomaisiin.

Vuorovaikutuksen huoltajat kuvasivat hanketyöntekijän kanssa toimivaksi ja sujuvaksi. Yhteistyö kuvattiin helpoksi ja vuorovaikutuksen kuvattiin olevan asiallista, mutta

kuitenkin sopivan rentoa. Leireille osallistuneet huoltajat kokivat, että hanketyöntekijä oli osannut luoda sellaisen ilmapiirin, että kaikki perheet olivat kokeneet yhteenkuuluvuuden tunnetta. Haastatteluissa nousi esiin myös, että huoltajat arvostivat hanketyöntekijän suorapuheisuutta heitä kohtaan, sekä huoltajien mahdollisuutta puhua perheen tai lapsen asioista suoraan. Mitään huonoja tai negatiivisia kokemuksia huoltajat eivät osanneet sanoa hanketyöntekijän ja heidän välisestä yhteistyöstään.

Huoltajat kokivat hanketyöntekijän luotettavaksi ihmiseksi, johon sekä he, että heidän lapsensa voivat luottaa. Yksi huoltajista nosti myös hyvänä kokemuksena esiin sen, että heti ensimmäisessä tapaamisessa hanketyöntekijä oli tuonut sekä huoltajille että perheen lapselle ilmi sen, että hanketyöntekijä on aina oppilaiden puolella eikä opettajien, vaikka koulun henkilökuntaan kuuluukin. Huoltaja koki, että tämä teki hanketyöntekijästä helpommin lähestyttävän heidän lapselleen ja avasi lasta vuorovaikutukselle työntekijän kanssa. Haastatteluista välittyi myös, että huoltajat pitivät hanketyöntekijä helposti lähestyttävänä ihmisenä ja hänet nähtiin tärkeänä työntekijänä koulussa.

”(...) jos ei [hanketyöntekijä] ois ollu tuossa ni ei xxx ois täällä koulussa varmaan pystynä olemaan, en tiiä missä ois ees.” H6

Haastattelemistani huoltajista neljä oli osallistunut Metsäkartanolla järjestettävälle perheleireille (eli kaksi perhettä). Kaikki perheet olivat osallistuneet leireille kolme kertaa. Haastattelujen pohjalta kaikki huoltajat kuvasivat leirejä hyviksi kokemuksiksi ja kokivat leireille osallistumisen merkityksellisenä ja tärkeänä asiana. Huoltajat kokivat, että leirien ohjelmassa otettiin hyvin huomioon myös esimerkiksi erityislapset, ja ohjelmaa pystyttiin muuttamaan myös lyhyellä varoitusajalla kaikille osallistujille sopivaksi.

”Ja sit just ei oo sillai niiku noilla leireillä ei oo sillai niiku ei oo kiirettä ja semmosta niiku, joku toinen suunnitellu aikataulut ja ohjelmat niiku ni, se on semmosta henkireikää sitten.” H3

Huoltajat kuvasivat leirejä arjesta irrottautumisena ja nautinnollisena vapaa-aikana. He kokivat, ettei leirillä tarvitse itse miettiä koti tai työasioita, ruuanlaittoa tai muita stressaavia asioita, vaan he saavat keskittyä siihen hetkeen ja rentoutua yhdessä

perheen kanssa. Yksi huoltajista koki myös, että leireillä olo on tuonut lisää jaksamista arkeen. Hyvänä kokemuksena leireillä osallistumisessa nähtiin myös muihin koulun oppilaiden huoltajiin tutustuminen.

”Se on semmosta niiku irtiottoo arjesta niin täysin, niikö ois ottanu jonkun tulpan pois aina. Suosittelen kaikille joilla on mahdollisuus tommosteen.” H3

”(...) meillä on tuota neljä poikaa nii on aika kiinnostunu näistä kaikista elektronisista laitteista ja tiesti itekin varmaan vähän liikaa niiku tulee sitten käytettyä niitä laitteita ni sitten vastapainoo ollu sille että muutaki voi tehdä yhdessä kivaa ku sitten yksin tuijotella jotain ruutua.” H1

Huoltajat kokivat, että leirillä muiden vanhempien kanssa asioiden jakaminen ja keskusteleminen, on antanut perspektiiviä ja uusia näkökulmia vanhempana olemiseen. Huoltajat kokivat, että erilaisten vanhempien ja perheiden tapaaminen on auttanut huomaamaan hyvä asioita omassa perheessä ja elämässä sekä auttanut näkemään, että asioita voi tehdä toisellakin tavalla omassa perheessä. Erityisen paljon huoltajat (3/4 leirille osallistuneista huoltajista) pitivät viimeisellä leirillä pidetystä vain vanhemmille olleesta ohjelmasta. Vanhemmille oli järjestetty oma keskustelutuokio, jossa keskusteltiin yhdessä vanhemmuudesta sekä siihen liittyvistä arvioista. Yksi huoltajista koki sen kaikkien leirien suurimpana antina, ja muut huoltajat antoisana ja mielekkäänä hetkenä.

Kaksi haastatelluista huoltajista oli tehnyt yhteistyötä hanketyöntekijän kanssa yhteisten tapaamisten muodossa, liittyen perheen lapsen koulunkäynnin tukemiseen. Molemmat kokivat hanketyöntekijän osallistumisen koulun sisällä sekä ulkopuolella järjestettyihin palavereihin positiivisena asiana. Huoltajat kokivat, että hanketyöntekijä toimi heidän tukena ja apunaan palavereissa, sekä pystyi kertomaan koulun kannan asioihin koulun ulkopuolisissa tapaamisissa. Huoltajat kokivat, että hanketyöntekijä on ollut helpommin tavoitettavissa kuin opettajat, ja häneltä on saanut tietoa esimerkiksi lapsen koulun käynnin tilanteesta tai siihen liittyvistä hankaluuksista nopeammin ja reaaliaikaisemmin kuin opettajilta. Huoltajat kokivat hanketyöntekijän hyvänä linkkinä opettajiin päin sekä suurena tukena perheen asioissa.

”Kiitollinen täytyy olla että sattui tälle koululle just tällainen hyvä hanketyöntekijä olemaan sitten meidän apuna.” H5

5.3 Opettajat

Opettajat kuvasivat yhteistyötänsä hankkeen ja hanketyöntekijän kanssa hyvin moninaiseksi. Hanketyöntekijä on ollut esimerkiksi opettajien mukana palaverissa, tukena huoltajien kanssa tehtävässä yhteistyössä sekä oppilaiden siirtymisprosessissa alakoulusta yläkouluun. Hanketyöntekijä on ollut apuna järjestämässä toiminnallisia vanhempainiltoja sekä toiminnallisia oppitunteja. Opettajat ovat myös tehneet yhteistyötä hanketyöntekijän kanssa luokkien ryhmäytysiltojen suunnittelussa ja järjestämisessä. Hanketyöntekijä on myös ollut sellaisten oppilaiden tukena, jotka ovat tarvitseet tukea ja vahvistusta koulussa olemiseen tai jatko-opiskelupaikan löytämiseen. Hanketyöntekijä on toiminut opettajan parina ohjaamassa alakoulun oppilaskunnan toimintaa sekä tapahtumien järjestämistä. Opettajien mielestä yhteistyö hanketyöntekijän kanssa on ollut erittäin helppoa ja sujuvaa. Hanketyöntekijä kuuntelee heidän toiveitaan, hän osaa antaa uusia ideoita ja ratkaisuja ongelmatilanteisiin ja hänellä on mahdollisuus tarvittaessa irtautua koulun arjesta.

”Tuntuu, että kaikki kulminoituu siihen, että kun se henkilö on just niin sellainen, [hanketyöntekijä] on just semmonen, että sen kans pystyy niinkun tekemään ja miettimään ja tekemään niiku hyvinkin joustavia ratkaisuja ja. Miettimään ihan koulun arjessa tätä, että mitä sitä tehtäs ja häneltä tulee uusia ideoita ja on niiku käytettävissä ollu ihan, et jos minä oon sopinu jonku vierailun niin oppilaitten kans jonneki tai jotaki ni [hanketyöntekijä] on ollu niiku ihminen jonka täältä saa mukkaan ja sitten me pystytään niiku paljo paremmin lähtemään jonnekii – – semmonen joustavuus siinä ja että on jollakin aikaa irrouttua niille oppilaiden asioille.”
OP3

Opettajat ovat kokeneet hanketyöntekijän roolin koulussa merkittäväksi, sillä hän on voinut olla oppilaille tukena eri tavalla kuin opettajat. Hänen roolinsa koulussa on erilainen kuin muulla henkilöstöllä, joka saattaa auttaa oppilaita lähestymään häntä jopa matalammalla kynnyksellä kuin muuta henkilöstöä. Opettajat kokivat hanketyöntekijän mahdollisuuden puuttua asioihin nopeasti todella tärkeänä, sillä yksi opettaja ei pysty jättämään luokallisia oppilaita yhden oppilaan asian takia. Nyt opettaja on voi-

nut pyytää hanketyöntekijältä apua tällaisessa tilanteessa, eikä oppilas ole jäänyt yksin.

”(...) tosi hyvänä apuna että hällä oli aikaa kuunnella ja hän ei ollu myöskään niiku koulukuraattori eikä semmonen koulupsykologi, et se oli niiku lähtökohta täysin eri. Ja se ei ollu myöskään se opettaja niiku jollekka niikun se pysty sen tuen antamaan eikä koulunkäynnin ohjaaja, että se tavallaan ei ollu siihen oppimiseen liittyvä asia eikä siihen mielen niihin syövereihin ja se oli johonki semmoseen kolmanteen asiaan, mitä nyt en ossaa ehkä kuvvailla, mutta niiku tavallaan niiku liittyvä.” OP1

”(...) itellä ei oo mahdollisuutta heti ruveta sit selvittämään yhen oppilaan kanssa sitten kuitenkin on niitä muita oppilaita ja pittää, pitää jatkaa sitä päivää, ni tämmösisiä tilanteissa saahan niiku heti tavallaan puututtua tommosiin tilanteisiin ni se on ollu ihan loistavaa – – et tavallaan semmonen niiku nopea puuttumisen apu on siinä, että pystytään heti, heti niiku puuttumaan tämmösiin tilanteisiin ja tavallaan niiku, et ennalta ehkäsemään ettei sitten pääse semmosia niiku pitkiä tilanteita syntymään.” OP2

Yksi opettajista toi esille sen, että hankkeen avulla oppilailta on ollut yhtäläiset mahdollisuudet saada kokea asioita ja elämyksiä riippumatta esimerkiksi perheen elämäntilanteesta tai varallisuudesta. Hankkeen avulla on pystytty tuomaan lapsille myös sellaisia asioita ja elämyksiä, joita kodin ei ole mahdollista tarjota esimerkiksi vapaa-ajalla tai loma-aikaan ja näin tuomaan samalla lapsille tunnetta samanarvoisuudesta ja yhteenkuuluvuudesta muihin vertaisiinsa nähden.

Opettajat kuvasivat hanketyöntekijän olevan aktiivinen yhteistyömuotojen aloittamisessa ja hän on tarjonnut aktiivisesti apuaan ja yhteistyötä opettajille sekä ollut avoin opettajilta tuleville ehdotuksille. Opettajat kokivat, että heidän roolinsa ja hanketyöntekijän rooli heidän välisessä yhteistyössään on hyvin tasa-arvoinen ja samankaltainen. Opettajat kuvasivat omaa rooliaan ”tiedonjakajaksi” etenkin tilanteissa, joissa he ovat tarvinneet apua hanketyöntekijältä yksittäisen oppilaan koulunkäynnin tukemisessa. Haastatteluissa nousi esiin yhteistyön tuoneen opettajien työhön uusia ulottuvuuksia ja lisämahdollisuuksia.

”(...) että tyypin pittää olla niiku tavallaan just sellanen joka tarjoa sitä apuaan, ja hyvin semmonen, et niiku muuten koulussa varmaan se rutii-ni, mikä on tullu tänne kaikkien asiointien tekemiseen ni se on aika lujassa, että sit siihen täytyy tulla oikeenlainen tyyppi antamaan niitä maholli-

suuksia ja sanomaan et hei tehäänkö näin päin ja et tehäänkö tälleen ja ihan jo se, että jollakin ihmisellä on sitten aikaa irrottautua oppilaitten, yksittäisen oppilaan asialle, siitä koulun aika tiukastakin aikataulusta ja päivästä, ni se on niinkun tärkeä.” OP3

Hanketyöntekijä nähtiin työparin kaltaisena työskentelykumppanina, joka helpotti vastuun jakamista esimerkiksi suunnittelun ja hankintojen osalta ja joka pystyi irtautumaan opettajien avuksi koulupäivän aikana. Opettajat kokivat hanketyöntekijän myös tärkeänä keskustelukumppanina, jonka kanssa on voinut yhdessä etsiä ratkaisuja asioihin koskien esimerkiksi yksittäistä oppilasta, luokkaa tai vaikka perhettä. Opettajat kokivat, että hanketyöntekijä on toiminut ajatuksien herättäjänä ja osannut tuoda uusia näkökulmia asioihin esimerkiksi nuoren näkökulmasta, sekä tuonut uusia ideoita opetustyön toteuttamiseen.

”kun opettajilla on niin paljon kiirettä, et tavallaan ei voi yhtä aikuista ei voi irrottaa tämmösille muille matkoille mukkaan, ni sitten tavallaan niiku hanketyöntekijä on aina ollu se joka voi lähtee” OP1

”(...) tavallaan toiminu semmosena ajattelun herättäjänä siihen, että hei niin voijaan sit koulussa tehdä vähä eri tavalla juttuja että ei niikun tarvita tehäkkään ihan nii niiku on aina tehty. Ja että uusia ideoita tullu hankkeen kautta paljo ja semmosta, semmosta ehkä elämänmakusuuttaki tänne kouluun.” OP3

Vaikka hankkeen taloudellinen tuki, ja sen mukanaan tuomat mahdollisuudet esimerkiksi monipuolisten syrjäytymistä ehkäisevien toimintojen järjestämiseen sekä materiaalien hankkimiseen, ovat opettajien mielestä ollut yksi merkittävimmistä asioista hankkeessa, on hanketyöntekijän antama työpanos ja aika silti nähty merkityksellisempänä. Opettajat kokivat, että ellei hanketyöntekijä olisi ollut koordinoimassa toimintaa, ei yksittäinen opettaja opetustyön ohessa pystyisi järjestämään yhtä paljon toimintaa.

”Semmonen erilaisen toiminnan mahdollistaja, yhteisöllisemmän toiminnan mahdollistaja (...)” OP3

”Et eihän me voitais, voitais tota tätä tässä laajuudessa tehdä, jos ei näitä olis kumpiakkaan ja ehkä työntekijä ensin ja raha sitten, et niin päin niiden ommaan.” OP6

Opettajien kokemus hankkeen toiminnasta haastattelujen pohjalta on ollut pelkästään positiivista, eikä kukaan osannut mainita mitään negatiivista kokemusta hankkeeseen liittyen. Etenkin positiivisena nähtiin se, että hankkeen mahdollistamien yhteisten teemapäivien, tapahtumien ja ryhmäytymispäivien kautta opettajat ovat päässeet paremmin tutustumaan oppilaisiin, sekä hanketyöntekijän kanssa tehdyn yhteistyön kautta oppilaiden perheisiin on saatu luotua parempi yhteys ja palautettua perheen luottamus koulua kohtaan. Opettajat kokivat, että vaikka hankkeen kanssa tehdystä yhteistyöstä on tullut paljon positiivista lisää heidän työhönsä, ovat siitä suurimman hyödyn saaneet kuitenkin koulun oppilaat ja heidän perheensä. Opettajat kokivat hanketyöntekijän työpanoksen ja asiantuntijuuden merkittävän lisänä koulun jo olemassa olevan henkilöstön asiantuntijuuteen.

”(...) aika haastavanki yksittäisen oppilaan asiaa on ollu niiku hoitamassa [hanketyöntekijä]. Et tavallaan niinkun, sekin on hyvä onpa nyt lopputulos mikä tahansa, mut että oppilaalla on ollu joku ihminen joka hänestä on pitäny kiinni, niin sekin on ollu niinkun, lopputulosta ei voi ikinä taata että mikä se niiku on, mutta varmasti on niinkun kaiken kaikkiaan hyvä kokemus silleen, et tämä hanke on siinä niiku tukenu.” OP3

”(...) on päästy niinkun semmoseen hyviin kontaktiin semmosten mahdollisten tai jo olevien ongelmakotien kanssa jossa, on niiku ehkä huoltaja voinu olla vähä, vähä tuota kädet pystyssä, kynnet esillä aiempien ehkä huonojenkin kokemusten takia, niin sitten onkin tavallaan oltu yhteistyössä niiku vapaamuotoisemmin ja mukavempien asioitten, niin tavallaan sitten se luottamus koulua kohtaan on syntynyt ja syventynyt. Ja sitten kun on joutunut tekemään tämmösiä tai keskustelemaan niinkun vaikeistaki asioista niin huoltajan suhtautuminen onki ollu sitten yllättäen myönteistä ja semmosta tyytyväistä, että, että ollaanki ilosia siitä että koulu tarjoaa apua ja ollaanki ilosia siitä, että että jo varhasessa vaiheessa puututaan.” OP5

Opettajat kokivat hankkeen vaikuttaneen heidän työhönsä positiivisella tavalla tuoden uusia mahdollisuuksia opettamiseen ja itse opetustyöhön oppitunneilla, sekä mahdollistanut myös esimerkiksi opettajien siirtymistä pois kouluympäristöstä luokkansa kanssa, koska hanketyöntekijän on ollut mahdollista irtautua koulusta heidän mukaansa. Usea opettajista vastasi, että on saanut hanketyöntekijältä tukea ja jaksamista omaan työhönsä. Esimerkiksi vastuun jakaminen vanhempainiltojen järjestämisessä tai oppilaskunnan ohjaamisessa ei ole ollut enää yksin opettajan vastuulla, vaan hän on saanut toisen aikuisen työhön tueksi. Eräs opettajista koki, että hän on pystynyt kehittämään itseään opettajana, koska hankkeen avulla hän on voinut hank-

kia lisää opetusmateriaalia, joiden avulla on voitu luokassa opetella uusia asioita entistä paremmin ja tukea myös eri tavalla oppivia oppilaita. Erityisen tärkeänä moni opettaja koki sen, että hanketyöntekijän kanssa on voinut keskustella erilaisista asioista ja etsiä yhdessä ratkaisuja, oli kyseessä sitten jatko-opiskelupaikan löytäminen oppilaalle tai rauhattoman luokan ryhmähengen parantaminen. Useat opettajat kokivat, etteivät he ole jääneet yksin mieltä painavien asioiden kanssa, mikä on tuonut lisää jaksamista työhön ja vähentänyt henkistä kuormitusta.

”(...) semmosen yhteistyökumppanin niiku koska yhteistyössähän niiku, tavallaan se yhteistyökumppanin tarve on niin kova kuitenkin koska niiku, ja sitten se on kuitenkin meidän koulun työntekijä ni sitten se on vähä näissä salassapitoasioissaki vähä erilaista pyytää vanhempien kanssa yhteistyöhön, ku vaikka kaupungin joku nuorisotyöntekijä, ni se on vähän erilainen kynnyks pyytää. Hanketyöntekijä on helpompi pyytää ku joku nuorisotoimen ihminen tänne sitten joka ei täällä koskaan päivisin oo.” OP1

”No mä koen sen, että mä en oo jääny yksin niitten asioiden kanssa, että mä oon saanu apua sitten joka on sitten taas henkisesti kuormittanu niiku vähemmän mua. Eli mä saan sieltä kautta niiku että, että jos mä en pärjää oppilaitten kanssa ni sit mulla on ollu henkilö joka voi auttaa mua ja sitten kaks aikuista on enemmän ku yks.” OP6

Kaikki haastatelluista opettajista olivat sitä mieltä, että hankkeella on ollut positiivista vaikutusta koulun ilmapiiriin. Opettajat näkivät etenkin hanketyöntekijän osallistumisen oppilaskunnan toimintaan positiivisena asiana, koska sen myötä oppilaiden vaikutusmahdollisuudet ovat lisääntyneet. Opettajat kokivat, että on erityisen tärkeää, että oppilaat kokevat kuuluvansa koulun yhteisöön tasa-arvoisena jäsenenä, joilla kaikilla on yhtäläiset mahdollisuudet menestyä ja onnistua koulussa ja elämässä riippumatta varallisuudesta tai perheen tilanteesta. Opettajat kokivat, että hankkeen myötä oppitunneille ja vanhempainiltoihin on muodostunut uusia toiminnallisia toimintamalleja sekä muuhun koulun yhteiseen toimintaan. Myös luokkien ja opettajien välisen yhteistyön nähtiin lisääntyneen sekä koulun ilmapiiriin tulleen yhteisöllisemmäksi.

”Kyllä koen, että tuota oppilaitten niiku vaikutusmahdollisuudet on lisääntyny niinkun, ja toivon mukkaa sitä myötä myös se semmonen niinkun koulun yhteishenki parantunu ja sitten se, että tehään yhteistyötä yli luokkarajojen, isommat ja pienemmät yhdessä, ja sitten myös että että he ite

pystyy vaikuttamaan asioihin ja he voi toivoa ja toiveet toteutuu ja sillä lailla (...)" OP5

"(...) se fiilis siitä että täällä on tehty jotakin muutakin kun vaan opiskeltu niin tota ne on semmosia valonpilkahduksia mun mielestä." OP6

Kaikki haastatellut opettajat olivat sitä mieltä, että koulutuksellisen tasa-arvon edistämishanke on ollut tärkeä Neulamäen koululle. Opettajat kokivat, että hankkeen avulla on voitu mahdollistaa oppilaiden tasa-arvoa tukevia toimia paremmin, sekä koulu on voinut tukea myös perheitä esimerkiksi perheleirien muodossa, mikä on vahvistanut kodin ja koulun välistä suhdetta. Neulamäki asuinalueena pitää sisällään hyvin erilaisia perheitä, joiden sosioekonominen tausta on hyvin erilainen, ja hankkeen avulla eroja koulussa on voitu tasata, ja tarjota elämyksiä kaikille koulun oppilaille heidän perhetaustastaan riippumatta.

Opettajien mielestä hankkeen keskeisimmät tehtävät koulussa ovat oppilaiden hyvinvoinnin tukeminen ja syrjäytymisen ehkäisy, sekä myös heidän huoltajiensa tukeminen kasvatustyössä. Etenkin ennaltaehkäisevä näkökulma nähtiin tärkeänä ja asioihin nopeasti puuttuminen, jolloin apua voidaan tarjota varhaisessa vaiheessa ennen kuin ongelmat ovat kasvaneet liian suuriksi. Moni opettajista koki myös perheiden ja huoltajien kasvatustyötä tukevien perheleirien roolin ja merkityksen tärkeäksi, vaikka he itse eivät leireille osallistuneiden perheiden kanssa yhteistyötä tekisikään. Leirien merkitys ja rooli luottamuksen ja yhteistyön rakentamisen välineenä koulun ja perheiden välillä nähtiin tärkeänä.

"Minun mielestä ainaki tasa-arvoa on se, että, että tota, että jos jollakin menee huonosti, ni sille annetaan paljo apua ja jollakin menee hyvin ni sit se ei tarvii niin paljon apua, mut et se on sitä tasa-arvoa, että tavallaan kaikki saa, saa apua tarpeen mukkaan." OP2

"(...) tavallaan niille lapsille niinkun mä uskosin että, että tietoisuus siitä että, et jos nyt heillä on vähän rahaa käytössä niin se ei tarkoita sitä et heillä on loppu elämän sitä, et he, että et he voi niinkun omilla valinnoillaan niinkun tavallaan viedä itseään eteenpäin ja saavuttaa ihan samalla lailla niitä asioita, mitä ne joilla on tänä päivänä rahaa käytössä." OP6

Opettajilta kysyttiin haastatteluissa, millainen mielikuva heillä oli hankkeesta, kun he ensimmäisen kerran siitä kuulivat ja millainen kuva hankkeesta on nyt. Ensimmäiset reaktiot hankkeesta olivat olleet hyvin erilaisia, osa näki hankkeen vain "yhtenä

hankkeena muiden joukossa”, joka mahdollisesti toisi lisää työtä oman työn ohelle, koska hankkeen alussa ei vielä oltu varmoja kuka asioista vastaa ja mitä hankkeella olisi tarkalleen tarkoitus tehdä. Osa opettajista taas otti hankkeen hyvin positiivisena asiana vastaan, ja odotti innolla mitä kaikkea se toisi tullessaan. Haastateltujen opettajien mielikuva hankkeesta nyt sen toimittua koulussa kolme vuotta, oli pelkästään positiivinen.

Kaikki haastateltavat opettajat kertoivat hankkeen tuoneen paljon positiivisia asioita koulun arkeen, ja he kaikki olivat hyvin tyytyväisiä hankkeeseen. Opettajat kokivat, että hankkeesta on ollut olennainen osa koulun arkea, ja siitä ovat hyötynet koulun oppilaat, heidän perheensä sekä koulun opettajat. Haastatteluissa nousi esiin myös se, että hankkeen myötä koulussa on huomattu tarve tällaiselle työntekijälle, joka ei ole opetushenkilöstöä eikä esimerkiksi terveydenhoitaja tai koulukuraattori, ja jonka työnkuva on muuta henkilöstä joustavampi.

5.4 Yhteistyökumppanit

Monet haastatelluista yhteistyökumppaneista olivat tehneet hanketyöntekijän kanssa yhteistyötä aikaisemminkin, joten heidän yhteistyönsä jatkuminen hanketyöntekijän kanssa oli luontaista. Monilla yhteistyökumppaneilla on pitkä yhteistyöhistoria taustalla hanketyöntekijän kanssa, ja yhteistyö on säilynyt myös hanketyöntekijän siirryttyä tähän hankkeeseen töihin ammattialojen yhteisten teemojen kohdatessa. Hanketyöntekijä on myös tuntenut yhteistyökumppaneiden työnkuvan ja vienyt tietoa eteenpäin koulussa. Näin on löytynyt yhteisiä pintoja sekä asioita, joiden ympärille lähteä yhteistyötä rakentamaan. Keskimäärin yhteistyökumppanit olivat tehneet hankkeen kanssa yhteistyötä viidestä kerrasta viiteentoista kertaan. Kaksi haastatelluista arvioi yhteistyön määrän useampaan kuin kahteenkymmeneen kertaan.

”(...) niistä, kaikista poluista [hanketyöntekijä] oli niinkun saanu varmaan tietoa siitä et miten, mikä vois olla hyödyks. Siis se hänen ammattinäkemysensä myöskin oli varmaan isossa roolissa, että hän tajus minkälaisia asioita täst saattas nousta tai herätä, mikä hyödyttäs sitä, heidän kokonaisuuttaan.” YK5

”(...) siis munkki hanke on alkanu sillon kolme vuotta takaperin ja mä sitä aktiivisesti sillon alussa markkinoinu kaikille meidän niiku tavallaan jo tutuille yhteistyötahoille ja [hanketyöntekijä] otti sen heti niiku sitte onkeensa ja jalkautti sitä sinne omaan työyhteisöön. Se lähti sit niiku rullaamaan niin sanotusti.” YK3

Yhteistyökumppanit ovat tehneet hanketyöntekijän kanssa hyvin monenlaista ja monen tasoista yhteistyötä. Yhteistyö on ollut kouluympäristössä tapahtuvaa toimintaa, jolloin yhteistyökumppani on tullut hanketyöntekijän parina koulun arkeen mukaan, tai hanketyöntekijä on osallistunut luokkien tai yksittäisten oppilaiden tai perheiden kanssa yhteistyökumppanin toimintaan muualla kuin kouluympäristössä. Yhteistyö on voinut olla myös asiakasyhteistyötä, jolloin yhteistyökumppanilla ja hanketyöntekijällä on ollut esimerkiksi yhteisiä nuoria, joita he ovat omassa työssään kohdanneet joko erikseen tai yhdessä, ja toiminnan ympärille on muodostunut yhteistyön muotoja. Samalla alueella työtä tekevät toimijat kokivat hanketyöntekijän myös työparin kaltaiseksi yhteistyökumppaniksi, jonka kanssa pystyi vaihtamaan ajatuksia työstä, aluetta koskevista ilmiöistä ja asioista.

”Semmosta, tarvelähtöstä työpari ajattelua, niiku minun mielestä se on ollu semmonen, et minä oon ajatellu et [hanketyöntekijä] on minun työpari, vaikkei me oo tehty ku ehkä kerran viikossa tai, tai soiteltu tai laiteltu viestiä, mut et minä oon kokenu että hänen, hänen alottaessa työt, niin minun työmotivaatio on kasvanu, koska on ollu ihminen, kenen kanssa jakkaa sitä töitä (...)” YK4

Yhteistyökumppanit kuvasivat omaa rooliaan yhteistyössä hyvin erilaiseksi. Osa yhteistyökumppaneista kuvasi toimineensa konsulttoijan roolissa liittyen omaan ammattiosaamiseensa ja tiedon jakamiseen hankkeelle ja koululle, sekä mahdollisten yhteisten nuorten tai perheiden tilanteissa. Ne yhteistyökumppanit, jotka tekevät hanketyöntekijän kanssa yhteistyötä esimerkiksi koulun luokkien tai oppilasryhmien kanssa kokivat oman roolinsa hyvin tasavertaisena hanketyöntekijän kanssa osallistumalla suunnitteluun ja toiminnan toteutukseen. Hanketyöntekijän rooli nähtiin merkittävänä osana yhteistyötä, ja kaikkien mielestä yhteistyö ja vastuiden jakaminen on ollut tasavertaista. Hanketyöntekijä nähtiin aktiivisena ja kehittäväenä työntekijänä, jota on ollut helppo lähestyä. Hänen roolinsa yhteistyössä on ollut oman ammattitaitonsa ja kokemuksiansa yhteistyöhön tuominen ja ideoiden jakaminen.

”No on se sillä lailla tärkeä et se poimii sieltä semmosia syrjäytyviä nuoria, jotka ei ite hoksaa että minne pitäis hakee, nii, sillä on semmonen tieto että se niiku, ei uskaltas tulla ne nuoret ilman sitä työtenkijää.” YK7

”Et kyl me hyvin semmonen symbioottinen on ollu se, me on niiku kahta ammattii rinnakkain viety oikeestaan, mikä on mun mielestä ihan parasta, ihan, ihan parasta.” YK5

”(...) ehkä hankkeen rooli ylipäättään on olla vaan ikään ku yhenlaisena faisilitaattorina siinä, siinä työssä mitä siellä arjessa tehään. Yks semmonen lisätyökalu.” YK3

Kaikki haastatelluista yhteistyökumppaneista toivat esiin yhteisen ajatusmaailman jakamisen, ja työnteon käsityksen samanlaisuuden. Moni haastatelluista koki, että hänen ja hanketyöntekijän ajatukset siitä, miten tämänkaltaista työtä nuorten kanssa tulisi tehdä, ja kuinka asioita voisi viedä eteenpäin, olivat hyvin samanlaiset. Yhteistyötä oli helppo tehdä, kun molemmat puhuivat samaa kieltä, vaikka olivatkin eri ammattialan tai -kunnan edustajia. Yksi yhteistyökumppaneista toi esiin yhteisen ajan puutteen ja sen vaikutuksen yhteistyön vähyyteen. Hän kuvasi, että yhteistyöltä olisi saanut irti vielä enemmän, jos yhteistä aikaa työlle olisi löytynyt.

”Meillä se on aika hyvä se yhteistyö, koska meillä on tuota aika lailla samanlaiset ajatukset siitä, miten näitä nuoria pitäis yrittää kohdella ja mitä niitten tarpeet on ja. Ja myös siitä, että mikä on niiku tämä yhteiskunnan tilanne nii nuorten kanssa kun meillä on siks heleppo, puhutaan samaa kieltä (...)” YK7

”(...) hirmu hyvä yhteistyökumppani kyllä ollu [hanketyöntekijä], ja tiesti sitä kautta tämäkin hanke, et niiku on semmonen jotenki, et jos me sovi-taan jotaki ni sitten niin tapahtuu ja semmonen luotettava yhteistyökumppani, että voi niiku aina, et monessa tilanteessa laskeakin sen varaan että, et [hanketyöntekijä] niiku ainaki on sitten paikalla ja tekkee niiku on sovittu.” YK1

Yhteistyökumppanit kokivat hyötynensä yhteistyöstä hanketyöntekijän kanssa ja saaneensa siitä jotakin lisää omaan työhönsä. Yhteistyökumppanit kuvasivat yhteistyön tuoneen heidän työhönsä paremman mahdollisuuden koulujen kanssa tehtävään yhteistyöhön, sillä hanketyöntekijästä tuli monille suora yhteys koulu yhteisöön. Yhteistyö Neulamäen koulun kanssa on avannut ovet muiden Kuopion koulujen kanssa tehtävälle yhteistyölle. Yhteistyökumppanit olivat myös saaneet lisää uusia yhteistyökumppaneita hanketyöntekijän laajojen verkostojen kautta.

Moni yhteistyökumppani koki, että yhteistyön kautta he olivat saaneet omaan työhönsä lisää näkemystä sekä lisää toimintatapoja erilaisiin tilanteisiin. Haastatteluissa esiin nousi myös hanketyöntekijän kanssa tehdyn yhteistyön vaikutus yhden yhteistyökumppanin haluun kehittyä omassa työssään. Yhteistyön myötä hän toivoisi voinensa olla enemmän läsnä myös nuorten tavallisessa arjessa, eikä vain tukena hankalissa elämänvaiheissa.

Yhteistyö hanketyöntekijän kanssa koettiin hedelmälliseksi. Yhteistyön myötä yhteistyökumppanit ovat voineet kohdentaa omia resurssejaan paremmin sellaisille nuorille tai perheille, joille se on koettu tarpeelliseksi koulussa nousseiden huomioiden perusteella. Esiin nousi myös huomio siitä, että tällaisten eri ammattialojen yhteistyön myötä molempien työntekijöiden tietoisuus toistensa työstä laajenee ja syvenee.

”(...) hanketyöntekijä on, on tuota luonteeltaan semmone, että, että hänen kanssaan on niiku helppo puhua asioista että siinä niiku syntyy semmonen ammatillisuuden lisäksi semmonen syvempi, niinkun, ihmisten välinen kohtaaminen, semmonen että on niinku, tulee kuulluksi ja, ja tuota on niiku vastavuorosesti, että voi jakkaa niitä työasioita ja ihan niiku elämästäki.” YK4

”(...) tää tämmönen niiku ammatillinen yhteistyö, kaks täysin, niiku eri planeetoilta tulevaa ammattia kohtaa, se on, se on mun mielestä mielenkiintosta ja hyvin antosaa. Et sitä osaa laittaa ittesä jonkinlaiseen niiku, mittakaavaan tämmösen yhteistyön jälkeen, ymmärtää et mistä, miks tarvitaan niiku molempia, miks, tai mitä hyötyjä voi tulla kun tehdään tämmöstä näin.” YK5

Yhteistyökumppanit kuvasivat hyviksi kokemuksiin hankkeen ja hanketyöntekijän kanssa tehdystä yhteistyöstä muun muassa yhteistyön helppoutta sekä hanketyöntekijän asiantuntijuutta ja tietoutta nuorten kanssa työskentelystä. Yhteistyökumppanit kokivat, että olivat saaneet hanketyöntekijästä yhden henkilön lisää, jonka kanssa tehdä yhteistyötä ja joka oli läsnä ja mukana nuorten kanssa tehtävässä toiminnassa. Hanketyöntekijä toi mukanaan lisäpanoksen ohjaukseen ja läsnäoloon, jolla voitiin esimerkiksi tarjota kaikille nuorille turvallinen osallistumisympäristö. Hyvänä kokemukseni esiin nousi myös se, että jos yhteistyökumppanilla ja hanketyöntekijällä oli yhteinen nuori asiakas, hanketyöntekijällä oli aina ajankohtaista tietoa nuoren tilanteesta. Monet yhteistyökumppaneista pitivät toiminnallisia yhteistöitä hyvinä kokemuksina.

”Ja muutenki, varmaan se on kans se niiku paras kokemus siitä että, et on kun on löytäny muutamia hyviä semmosia työntekijöitä, jotka, jotka tosissaan niiku tekee sitä työtä sellasella samalla niiku vieteetillä ku ite, nii sit se toimii tosi hyvin, vaikka me ollaan vähä eri sektorissa.” YK3

Huonoja kokemuksia hankkeen kanssa tehdystä yhteistyöstä nousi esiin vain muutamia, yksittäisiä tapauksia. Yksi esimerkki oli yhteistyökumppanin kokemus kahden ammattilaisen yhtäaikaisesta työskentelystä saman nuoren kanssa, jolloin oli tapahtunut ammattilaisten päällekkäistä työskentelyä nuoren ongelmien parissa. Kyseessä ei kuitenkaan ollut yhteistyökumppanista tai hanketyöntekijästä johtuva asia, vaan kolmannesta osapuolesta, jonka kautta nuori on heille molemmille asiakkaaksi päätenyt. Jos kumpikin taho olisi ollut tietoinen toisistaan, työtä olisi voitu tehdä vielä enemmän asiakaslähtöisemmin yhteistyössä, jolloin olisi välttytty päällekkäisyyksiltä. Tällaisia vahinkoja oli kuitenkin sattunut vain muutaman kerran koko sinä aikana, kun yhteistyökumppani ja hanketyöntekijä olivat tehneet yhteistyötä, joten ne nähtiin pikemminkin huomioon otettavan asiana, kuin varsinaisena huonoina kokemuksina.

Toisena huonona kokemuksena haastatteluissa nousi esiin kiire, ja yhteisen ajan puute. Yksi yhteistyökumppaneista piti huonona asiana sitä, ettei itse ollut ehtinyt kertaakaan käydä tutustumassa hanketyöntekijän työympäristöön heidän yhteistyönsä aikana. Yhteistyökumppaneiden haastatteluissa nousi esiin myös hankkeen lyhytikäisyys ja ajan rajallisuus. Tämä sama asia nousi esiin myös opettajien haastatteluissa. Molemmissa kohderyhmissä oltiin sitä mieltä, että tämänkaltaisten hankkeiden pitäisi olla pidempiaikaisia, tai niistä pitäisi tehdä jatkuvalla rahoituksella toimiva hanke, ilman määräaikaissuusia. Yhteistyökumppaneiden haastatteluissa nousi esiin ajatus siitä, että kun kohderyhmänä ovat nuoret, työn pitäisi olla pitkäjänteisempää ja pidemmällä aikavälillä tapahtuvaa, jotta tuloksia todella saataisiin aikaiseksi. Vaikka kaikesta työstä onkin hyötyä, pitkäjänteinen yhteistyö tuottaisi parhaat lopputulokset.

5.5 Kehittämisehdotukset

Kaikki haastateltavat olivat hyvin tyytyväisiä hankkeen toimintaan, ja moni haastatelluista opettajista, huoltajista sekä yhteistyökumppaneista vastasikin, ettei osannut

sanoa mitä muuta mahdollista he olisivat vielä hankkeelta ja sen toiminnalta koulussa voineet toivoa. Kehittämisehdotuksia hankkeen toimintaan liittyen nousi haastatteluissa esiin seuraavia.

Kehittämisehdotuksena perheleirien järjestämiseen liittyen nousi leireille osallistumiskertojen määrän rajallisuus. Haastatteluissa esiin nousi toive mahdollisuudesta osallistua leireille useammankin kerran, jos esimerkiksi leirille ei olisi lähdössä tarpeeksi osanottajia. Haastatteluissa esiin nousi myös perheiden valitsemisperusteisiin huomion kiinnittäminen, jotta leirille osallistumisen mahdollisuutta tarjottaisiin sitä todella tarvitseville. Haastatteluissa toivottiin, että kaikilla leireillä järjestettäisiin huoltajille/muille mukana oleville aikuisille oma keskustelutuokio, sillä haastatellut kokivat sen hyvänä kokemuksena, josta muutkin leireille osallistuvat huoltajat varmasti hyötyisivät. Haastatteluissa esiin nousi myös tarve perheiden yhteiselle suunnittelutapaamiselle ennen leirejä, jolloin leirille osallistujat pääsisivät tutustumaan toisiinsa. Kehittämisehdotuksen leiritoimintaan liittyen nousi esiin myös työparin lisääminen hanketyöntekijän avuksi. Koska leireillä toimiva yhteistyökumppani ei itse pysty toimimaan koko ajan hanketyöntekijän työparina, vaan hän on enemmänkin palvelujen tarjoajan ja tuottajan roolissa, olisi aina yhteisissä toiminnoissa hyvä, jos hanketyöntekijällä olisi työpari mukana.

Kehittämisehdotuksia liittyen hankkeen toimintaan Neulamäen koulussa haastatteluissa nousi esiin vain muutamia. Keskeisimpänä esiin tuli hanketyöntekijän työnkuvan laajuus, työtehtävät ja hänen roolinsa koulussa. Hankkeelle on asetettu laajat tavoitteet suhteutettuna yhden ihmisen työresursseihin. Hanketyöntekijällä on laaja työnkuva koulussa ja hänen työtehtävänsä vaihtelevat yksilöiden tukemisesta yhteisön hyvinvoinnin tukemiseen, opettajien apuna toimimiseen ja perheiden kanssa työskentelyyn. Hanketyöntekijän kuvattiin tekevän myös paljon työtä sekä koulun sisällä, että ulkopuolella yhteistyökumppaneiden kanssa. Verkostotyö nähtiin hyvänä asiana, jota kannattaa hyödyntää myös tulevissa hankkeissa.

Hanketyöntekijän työajan määrittely nousi myös esiin mahdollisena kehittämiskohteenä, sillä hanketyöntekijä tekee työtä paljon koulupäivien aikaan virka-aikana, sekä iltaisin nuorten vapaa-ajalla. Työaikaa voisi selkeyttää, jotta tuntimäärät työviikoissa eivät paisuisi liian suuriksi. Kehitysehdotuksena nousi tulevia hankkeita ajatellen,

kannattaisiko jatkossa hankkeella olla muutama tietty osa-alue ja painopiste, joihin työssä keskitytään, sekä hanketyöntekijällä selkeämpi rooli koulussa, jolloin työstä saataisiin vielä tehokkaampaa. Näin hanketyöntekijä pystyisi myös tekemään kehittämistyötä vieläkin tehokkaammin ja luomaan koululle pysyviä, uusia toimintamalleja.

Haastatteluissa nousi esiin myös kehittämisen tarve hankkeen lyhytikäisyyteen ja toiminnan juurruttamiseen liittyen. Haastateltavat toivoivat, että toiminta saataisiin pysyväksi ja etteivät hyväksi havaitut toiminnat lakkaisi, vaikka hanke koulussa päättyisikin vaan hyviä toimintatapoja muistettaisiin pitää yllä myös hankkeen päättymisen jälkeen. Yhteistyökumppaneiden haastatteluissa kehittämis ehdotuksena tuli tulevien hankkeiden näkökulman keskittäminen pysyvien toimintamallien luomiseen koululle. Hanketyöntekijä nähtiin selkeästi koulussa tarpeellisena henkilönä ja hänen työnsä merkityksellisenä.

”(...) kun kohderyhmä on toi mikä se on, niin silloin tota, semmone juurruttaminen ja semmonen niiku pitempiaikainen oleminen, heidän kanssaan ja niiku asioitten jalostaminen niin, vois olla parempi. Tai hyvä. Tuoda paljon niiku lisää, lisäarvoa siihen tekemiseen.” YK5

Yhteistyökumppaneiden haastatteluissa esiin nousi tarve kehittää yhteistyötä vielä enemmän osaksi yhteistyökumppaneiden työtä, ja lisätä mahdollisuuksia heidän omaan työhönsä osallistua laajemmin hanketyöntekijän työhön.

”(...) että se tämä hanke laajenisi myös osaks minun työtä. Ku hanketyöntekijä on laajentanu omaa kenttäänsä kaikkiin yhteistyökumppaneihin ja ollu tuolla meillä, niin se, se ois hyvä asia. Että tehtäs, että vois lähteä mukkaan vielä sinne, jollonka se laajenee taas se näkökulma sitten niitten ihmisten tilanteeseen.” YK4

”No varmaan se, että kun kuinka löyetään niiku vielä enemmän sitä yhteistä toiminnallista pinta-alaa niin tänne meidän kentän puolelle ku hänen kentän puolelle. Et, et siinähan on niiku semmonen, me edustetaan nyt tässä tapauksessa vapaa-ajalla tehtävää työtä, nii sen meneminen koulun sisään ja sitten taas tavallaan jos [hanketyöntekijän] pääosa työstä on edustamassa koulun sisällä tehtävää työtä niin sen tuo, tuleminen vapaa-aikaan, siitä syntyy väistämättä tämmösiä pienimuotoisia niiku rooliristiriitoja ja, sitten näitten tämmösten raja-aitojen kaataminen ja roolien kaataminen ni se on varmaan se isoin haaste. Et, mut en näkis sitä ongelmana sinänsä, mutta se on semmonen yks haaste sen ajan lisäksi.” YK6

6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Suurin osa opettajista koki, että kaikkia hankkeen aikana toteutettuja asioita ei ole mahdollista toteuttaa jatkossa hankkeen päättymisen jälkeen. Moni rahoitusta vaativa asia, esimerkiksi retket koulun ulkopuolelle tai luokkien ryhmäytymispäivät jossakin vuokraa vaativassa tilassa eivät ole mahdollisia toteuttaa hankkeen päättymisen jälkeen. Moni opettajista koki kuitenkin, että esimerkiksi oppilaskunnan järjestämät yhteiset tapahtumat ja teemapäivät tulevat varmasti jatkumaan. Myös toiminnallisten vanhempainiltojen uskottiin jatkuvan, niistä jatkossa vastuussa olisivat vain sitten luokkien opettajat. Yksi opettajista koki, että hankkeen myötä henkilöstön ajatus yhteisöllisyydestä ja toiminnallisuudesta myös oppitunneilla ja vanhempainilloissa tulee säilymään ja jatkumaan, vaikka hanke loppuu. Etenkin yksi iso syy opettajien mielestä osan toiminnan päättymiselle on hanketyöntekijän työpanoksen häviäminen hankkeen tarjoaman lisärahoituksen lisäksi. Opettajat kokivat, ettei heillä ole samanlaisia resursseja ja mahdollisuuksia opetustyön ohella järjestää toimintaa ja olla oppilaiden tukena, kuin mitä hanketyöntekijällä on ollut, ja osa toiminnasta jää pakostakin toteuttamatta.

”(...) on ollu jo puhetta että miten täällä selvitään kun hanke loppuu että se on jo vähän semmonen huolen aihe, että kyllä niiku se on tosi iso etu ja apu täällä koulussa että on tommonen hanke.” OP2

Opettajien mielestä hanketyöntekijän työpanoksen vähenemisen jälkeen vastuu toiminnan järjestämisestä esimerkiksi ryhmäytymispäivien suhteen siirtyy luokan valvojille ja opettajille, ja ideointia ja vastuun jakamista tullaan jatkossa tekemään useamman ihmisen kesken. Yksi ehdotus toiminnan jatkamisen mahdollistamiseksi olisi resurssien lisääminen kouluun tällaiselle työntekijälle, jolla olisi mahdollisuus toteuttaa työssään näitä asioita. Esimerkkinä nousi nuorisotyön laajentaminen osaksi koulun arkea niin, että nuorisotyöntekijä tekisi jatkossa näitä samoja asioita, joita hankkeen aikana hanketyöntekijä on koulussa tehnyt.

”(...) semmoselle on tarvetta semmoselle työntekijälle, joka niiku toimii oppilaitten tukena eikä niinkun oo niin sidottu siihen opettajan virkavelvollisuuteen. Ja se että on niiku ollu viikonloppujaki käyttää perheitten hyväksi ja näin ni se on kyllä ollu tosi huippu.” OP3

”(...) toivon että jostain vielä rahoitus, jatkorahoitus löytys ja tää vakiintus ihan normaaliks koulun toiminnaks, että ei ois aina määräaikoja ja vaa, että kuinka hanke uhkaa loppua vaan tulis semmonen käytännön työtapa tästä.” OP4

Jotta hyväksi havaitut toiminnot jatkuisivat koulun arjessa vielä hankkeen päättymisen myötä, tulisi ne juurruttaa osaksi koulun arkea syksyn aikana. Koulun muu henkilökunta voi jatkossa toteuttaa toimintoja, esimerkiksi koulun yhteisiä teemapäiviä tai tapahtumia, jakamalla vastuuta tasaisesti henkilökunnan kesken, kuten tähänkin asti on tehty. Toiminnan suunnittelussa on vain huomioitava henkilöstön resurssit. Oppilaskuntatoiminta on nähty koulussa erittäin tärkeänä ja sen toimintaa kannattaakin ylläpitää ja siihen panostaa jatkossakin. Luokkien ryhmäytymispäivät ovat olleet tärkeitä, ja niitä kannattaa jatkaa siinä muodossa, missä olemassa olevat resurssit sen mahdollistavat. Ryhmäytymispäivissä kannattaa myös hyödyntää aikaisemmin mukana olleita yhteistyökumppaneita koulun sisältä ja ulkopuolelta. Hanketyöntekijä on myös luonut hyvät verkostot ympäri Kuopiota, ja näistä yhteistyökumppaneista koulun kannattaa pitää tulevaisuudessakin kiinni ja ylläpitää yhteyttä yhteistyökumppaneihin.

6.1 Johtopäätökset

Haastattelujen pohjalta voi todeta, että tämän kaltaisille hankkeille ja työntekijöille on kouluissa tarvetta. Vaikka toiminnalliset menetelmät ja yhteisöllisyyden ajatus jäävätkin koulussa elämään hankkeen päättymisen jälkeen, ei toiminta haastattelujen pohjalta tule jatkumaan samankaltaisena. Haastatteluista käy hyvin ilmi, että sekä opettajat että yhteistyökumppanit tiedostavat tällaiselle työntekijälle olevan tarvetta koulu-yhteisössä, eikä pelkkä muutaman vuoden pituinen hanke riitä enää paikkaamaan tätä tarvetta. Hanketyöntekijä on voinut panostaa koulussa ennaltaehkäisevää näkökulmaan ja tukea oppilaiden hyvinvointia sekä tasa-arvoa paremmin kuin koulussa on tähän mennessä voitu. Hanketyöntekijä on voinut ehkäistä koulun oppilaiden syrjäy-

tymistä yksittäisen oppilaan tai koko perheen tukemisella sekä tasata oppilaiden väli-
siä eroja tukemalla esimerkiksi oppilaiden harrastustoimintaa. Hanketyöntekijä on
myös tukenut koulun yhteisöllisyyttä ja ryhmähenkeä järjestämällä koulun yhteisiä
tapahtumia yhdessä oppilaskuntien kanssa. Hän on tuonut uusia toimintatapoja ja -
malleja kouluun sekä oppitunneille ja tarjonnut vaihtoehtoisia menetelmiä jo olemas-
sa olevien rinnalle. Hanketyöntekijä on toiminut yhdistävänä tekijänä yhteistyössä
luokkien ja opettajien välillä. Hän on myös työllään alakoulun oppilaskunnassa lisän-
nyt oppilaiden vaikuttamismahdollisuuksia koulussa. Yhteisten tapahtumien kautta
oppilaat kokevat pääsevänä vaikuttamaan koulun arkeen, ja tapahtumat virittävät
ajatusta siitä, että koulussa voidaan tehdä muutakin, kuin vain opiskella. Haastatte-
luista voi myös selvästi huomata, että hankkeen toiminnalla on voitu ehkäistä ainakin
yhden oppilaan syrjäytyminen koulumaailmasta, ja hankkeen työn avulla hänet on
saatu takaisin koulumaailmaan.

Mielestäni kouluun tarvitaan myös jo olemassa olevien ammattilaisten rinnalle työn-
tekijöitä, joita voi lähestyä matalalla kynnyksellä ilman leimautumisen pelkoa. Kou-
lussa huonosti voivia ja erilaisista ongelmista kärsiviä nuoria on yhä enemmän, ja
tämän kaltainen työntekijä voi olla jopa muuta henkilöstä paremmin heidän tukena.
Koulujen koulukuraattorit ovat hyvin työllistettyjä ja toimivat monilla kouluilla yhtä ai-
kaa, joten heidän tavoittamisensa koulusta voi olla hyvin hankalaa ja tiettyihin viikon-
päiviin rajoittuvaa. Tämän kaltainen työntekijä, jolla on aina avoimet ovet ja joka on
koulupäiväisin paikalla, on nuorten mielestä helpommin lähestyttävä ja häneltä voi
kysyä neuvoa matalammalla kynnyksellä. Työntekijä voi tarjota apuaan hyvin nopea-
stikin koulupäivän aikana ilmeneviin ongelmiin. Hanketyöntekijän kaltainen työntekijä,
joka osaa toimia ryhmien kanssa tuntee ryhmädynamiikan, tukee koulun yhteishen-
keä ja oppilaiden hyvinvointia. Ryhmädynaamisilla toimilla voidaan myös varmistaa
kaikkien oppilaiden kiinnittyminen omiin luokkiin, sekä kouluun, joka lisää oppilaiden
motivaatiota käydä koulussa ja osallistua opetukseen.

Haastatteluissa nousi esiin myös koulun instituutiomaisuus ja sen rakenteiden jäh-
meys, jotka omalla tavallaan voivat jarruttaa tämänkaltaisten hankkeitten toimintaa ja
jotka tulisi ottaa toiminnassa huomioon. Kouluissa ollaan totuttu tekemään asioita
pitkän aikaa samalla tavalla, ja tällaisten hankkeiden tarkoitus olisi tuoda kouluun
uutta näkökulmaa, ei tulla tekemään asioita samalla tavalla kuin tähänkin asti on

tehty. Hanketyöntekijän kaltainen työntekijä pystyy rikkomaan koulun vanhoja käytänteitä ja tuomaan sinne uusia toimintatapoja. Hän on myös vapaampi toimimaan, koska häntä ei ole sidottu esimerkiksi opettajien lailla oppitunteihin. Tämä toki edellyttää sen, että koulu on halukas vastaanottamaan tämänkaltaisen työntekijän työyhteisön jäseneksi ja antaa työntekijälle mahdollisuuden tehdä työnsä ilman liian jähmeitä raameja työskentelylle.

6.2 Tavoitteiden täytyminen

Hankkeen päätavoitteet Neulamäen koulussa lukuvuodella 2015-2016 olivat lasten ja nuorten tasa-arvon edistäminen, oppimenesityksen parantaminen perusopetuksen alkuvaiheessa sekä syrjäytymisen ehkäiseminen koulupolun loppuvaiheessa (Kuopion kaupunki 2014). Koulun oppilaiden syrjäytymistä on ehkäisty varhaisella puuttumisella sekä yhteisöllisyyttä tukevilla tapahtumilla ja luokkien ryhmätyksillä. Henkilökohtaisella tuella on voitu tukea oppilaan osallistumista kouluun, jos se on tuntunut vaikealta ja hanketyöntekijä on voinut olla oppilaan tukena koulupäivän aikana. Hankkeen rahoituksen avulla oppilaille on voitu hankkia opiskelumateriaalia sekä tukea heidän harrastustoimintaansa. Tehostetulla oppilaanohjauksella, sekä yhdessä hanketyöntekijän kanssa tehdyillä oppilaitosvierailuilla on voitu auttaa oppilaita löytämään jatko-opiskelupaikka ja näin ollen ehkäistä oppilaan mahdollinen opintopaikkatta jääminen peruskoulun päättymisen jälkeen.

Aineistosta voi päätellä, että hankkeen toiminnasta on ollut hyötyä koulun oppilaille, jotka ovat saaneet siltä tukea koulun käyntiin, sosiaalisten suhteiden rakentamiseen sekä mahdollisuuksia uusiin kokemuksiin sekä oppilaiden huoltajille, jotka ovat saaneet leiritoiminnasta ja tapaamisista hanketyöntekijän kanssa tukea kasvatustyöhönsä. Myös koulun opettajat ovat hyötäneet hankkeesta, ja se on tukenut heitä työssä, sekä mahdollistanut opetuksen kehittämisen ja uusien käytänteiden toteuttamisen. Yhteistyökumppanit ovat Neulamäen koulun yhteistyön kautta tavoittaneet myös muita Kuopion kouluja, saaneet uutta näkökulmaa omaan työhönsä sekä mahdollisuuden kehittää omaa työskentelyään.

Opinnäytetyöni tavoitteena oli kartoittaa, mitä vaikutuksia koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeella on ollut Neulamäen koulun oppilaiden, huoltajien, opettajien sekä hankkeen yhteistyökumppaneiden näkökulmasta. Mielestäni työni tavoite täyttyi ja sain selville, millaisia vaikutuksia koulun oppilaiden, huoltajien, opettajien sekä hankkeen yhteistyökumppaneiden mielestä hankkeella on ollut. Sain työssäni tuotua esille haastateltujen kokemukset hankkeen toiminnasta. Myös näkökulma kysymykseen, kuinka toimintatapoja voidaan ylläpitää koulussa hankkeen päätyttyä, täyttyi haastatteluissa esiin nousseiden ajatusten pohjalta.

Kehittämisen kohteita toiminnassa ovat selkeästi hanketyöntekijän roolin ja työajan selkeyttämisen tarve sekä toiminnan juurruttaminen osaksi koulun arkea ja yhdessä koulun henkilökunnan kanssa yhteisten toimintatapojen pohtiminen ja rakentaminen, sekä toiminnan suunnittelemisen, miten toimintaa tullaan jatkossa toteuttamaan.

6.3 Pohdintaa

Opinnäytetyöni lopputulos on tämä raportti, jota tilaajani tulee hyödyntämään kertoessaan ja perustellessaan koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeen vaikutuksia Neulamäen koulussa. Opinnäytetyöni tuo esiin hankkeen ja hanketyöntekijän selkeän tarpeen koulussa. Kehittämistyölleni oli tarvetta, sillä sen avulla voidaan tuoda esiin mitä vaikutuksia hankkeella on ollut ja kuinka sen toiminta on koettu. Kehittämistyöni todentaa hankkeen merkitystä Neulamäen koulussa. Opinnäytetyöni on kohdennettu Neulamäen koulun koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeelle, mutta haastatteluissa käytetyt kysymykset ovat muokattavissa myös muille kouluille. Työssäni saatuja tuloksia voidaan myös hyödyntää esimerkiksi kaupungin muiden koulujen tasa-arvohankkeiden vaikutusten vertaamiseen keskenään.

Koulutuksellinen tasa-arvo on ajankohtainen asia, sillä perheiden tuloerot kasvavat, nuorten syrjäytyminen ja koulupudokkuus lisääntyvät ja ongelmien kasaantuminen jo huonoissa elämäntilanteissa oleville ihmisille kasvaa. Peruskoulujen tehtävä on taata oppilaille yhtäläiset mahdollisuudet oppimiseen ja opintoihin osallistumiseen heidän taustastaan riippumatta. Koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeen avulla on

voitu tukea kaikille oikeudenmukaista ja avointa koulutusjärjestelmää sekä tukea kouluja toteuttamaan tasa-arvoa edistäviä toimenpiteitä. Näin on voitu ehkäistä oppilaiden syrjäytymistä jo varhaisessa vaiheessa.

Työssä esiin nousseet asiat osoittavat, että koulumaailma on selkeästi avautumassa nuorisotyön tulemisesta osaksi koulun toimintaa. Haastattelemani opettajat pitivät hanketyöntekijän työtä merkittävänä ja näkivät hänet tarpeellisena työntekijänä työyhteisössä. Mielestäni tämä on myös merkittävä asia ammatillisesta näkökulmasta, sillä yhteisöpedagogit voivat työskennellä myös kouluissa. Nuorisotyön laajeneminen osaksi koulua on ollut keskeinen kehittämiskohde nuorisotyön kentällä pitkään ja osassa kaupungeissa yhteistyö on hyvinkin toimivaa ja pitkälle jalostettua. Työni pohjalta voin todeta, että Kuopiossa koulut alkavat selkeästi avautua nuorisotyön tulemiselle osaksi koulun arkea.

Työni aihe oli mielenkiintoinen ja samoin koko opinnäytetyöprosessin läpikäyminen. Opin paljon uutta itsestäni, kehittämistyön tekemisestä ja tieteellisestä kirjoittamisesta. Yllätyin, kuinka mielekkääksi koin kirjoittamisen. Huomasin opinnäytetyötä kirjoittaessani, kuinka vaikeaa oli löytää itsevarmuus kirjoittamaansa tekstiä kohtaan. Olen kuitenkin tyytyväinen työhöni sekä koko opinnäytetyöprosessin kulkuun. Itsenäinen työskentely oli antoisaa ja onnistumisen tunteet olivat suuria, kun yksin toimiessa pääsin ylittämään mahdollisia eteen tulleita ongelmakohtia. Olen tyytyväinen, että valitsin tutkimusmenetelmäksi haastattelun, sillä sen avulla pääsin kohtaamaan mielenkiintoisia ihmisiä ja kuulemaan heidän kokemuksiaan. Suuri kiitos kaikille haastatteluihin osallistuneille lapsille, nuorille, huoltajille ja opettajille sekä yhteistyökumppaneille. Kiitos myös opinnäytetyöni mahdollistaneille henkilöille oppilaitoksen sekä tilaajatahon puolelta.

LÄHTEET

- Aalto-Kallio, Mervi & Saikkonen, Paula & Koskinen-Ollonqvist, Pirjo 2009. Arvioinnin kartalla, matkalla teoriasta käytäntöön. Terveyden edistämisen keskuksen julkaisu 7/2009. Pori: Kehitystori Oy. Viitattu 9.8.2016.
http://www.soste.fi/media/pdf/julkaisut/arvioinnin_kartalla.pdf
- Dahler-Larsen, Peter 2005. Vaikuttavuuden arviointi. Suom. Ilse Julkunen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus. Viitattu 9.8.2016.
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77071/vaikuttavuuden_arv.pdf
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 10. painos. Tampere: Vastapaino.
- Hakoluoto, Tanja & Jukkala, Tarja & Lämsä, Tero 2014. Nuorisotyö koulussa. Yhteisöllistä kasvatuskumppanuutta. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Verkko Sarja F. Katsauksia ja aineistoja 28. Viitattu 6.9.2016 https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2014/12/humak_nuorisotyokoulussakorjattu.pdf
- Henriksson, Mikko & Linnolahti, Outi & Harju, Henna 2015. Opas oman toiminnan arviointiin järjestöille. ARTSI-projektissa kehitetty itsearviointimalli ja työkalut arviointiin. Helsinki: Kuntoutussäätiö. Viitattu 23.8.2016.
<http://hankkeet.kuntoutussaatio.fi/artsii/wp-content/uploads/sites/4/2015/06/opas.pdf>
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2013. Tutki ja kirjoita. 15.-17. painos. Helsinki: Tammi.
- Honkanen, Eija & Suomala, Anne 2009. Oppilashuollon käsikirja. 1.-2.painos. Helsinki: Tammi.
- Honkanen, Kati 2016. Arviointiraportti. Koulutuksellinen tasa-arvo –hanke (2013-2016). Viitattu 18.8.2016. <http://docplayer.fi/19801081-Arviointiraportti-koulutuksellinen-tasa-arvo-hanke-2013-2016-kati-honkanen-30-4-2016-kehittamisvahvistus-oy.html>
- Isoherranen, Kaarina 2008. Yhteistyön uusi haaste – moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa Isoherranen, Kaarina & Rekola, Leena & Nurminen, Raija. Enemmän yhdessä – moniammatillinen yhteistyö. 1.painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 26–48.
- Kajantie, Eero & Hovi, Petteri & Eriksson, Johan & Laivuori, Hannele & Andersson, Sture & Räikkönen, Katri 2013. Alkaako syrjäytyminen jo kohdussa? Teoksessa Jukka Reivinen & Leena Vähäkylä (toim.) Ketä Kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 23–36.
- Karppinen, Krister & Savioja, Hannele 2007. Koulu ja syrjäytymisen riskitekijät. Teoksessa Saija Alatupa (toim.) Koulu, syrjäytyminen ja sosiaalinen pääoma - Löytyykö huono-osaisuuden syy koulusta vai oppilaasta? Helsinki: Edita Prima Oy. Sitran raportteja 75. Viitattu 9.8.2016. <http://www.sitra.fi/julkaisut/raportti75.pdf>
- Kestilä, Laura & Heino, Tarja & Solantaus, Tytti 2011. Nuorten syrjäytyminen – epäsuotuisia polkuja aikuisuuteen. Haaste 1/2011. Viitattu 9.8.2016.

<http://www.haaste.om.fi/fi/index/lehtiarkisto/haaste12011/nuortensyrjaytyminen-epasuotuisiapolkujaaikuisuuteen.html>

- Kiilakoski, Tomi 2014. Koulu on enemmän. Nuorisotyön ja koulun yhteistyön käytännöt, mahdollisuudet ja ongelmat. Tampere: Juvenes Print.
- Kivikoski, Terhi 2015. Koulutuksellisen tasa-arvon hanke Porissa vuosina 2013–2014, toimintatavat ja vaikuttavuus. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Ammattikorkeakoulun perustutkinnon opinnäytetyö. Viitattu 18.8.2016.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/94820/Terhi_Kivikoski.pdf
- Koulutuksellisen tasa-arvon toimenpideohjelman työryhmä 2012. Ehdotus valtioneuvoston strategiaksi koulutuksellisen tasa-arvon edistämiseksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:28. Viitattu 21.6.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/tr28.pdf>
- Kuopion kaupunki 2014. Suunnitelma koulutuksen tasa-arvoa edistäviksi toimenpiteiksi Kalevalan, Neulamäen ja Pyörön kouluissa.
- Neulamäen koulu 2015. Neulamäen koulun kotisivut. Historiaa. Viitattu 21.6.2016.
<https://peda.net/kuopio/p/neulamaki/historiaa>
- Neulamäen koulu 2016. Neulamäen koulun kotisivut. Hankkeet. Viitattu 6.9.2016.
<https://peda.net/kuopio/p/neulamaki/hankkeet2>
- Nieminen, Juha 2008. Vastavoiman hahmo – nuorisotyön yleiset tehtävät, oppimisympäristöt ja eetos. Teoksessa Tommi Hoikkala & Anna Sell (toim.) Nuorisotyötä on tehtävä. Menetelmien perustat, rajat ja mahdollisuudet. 2. muuttamaton painos. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Notkola, Veijo & Pitkänen, Sari & Tuusa, Matti & Ala-Kauhaluoma, Mika & Harkko, Jaakko & Korkeamäki, Johanna & Lehikoinen, Tuula & Lehtoranta, Pirjo & Puumalainen, Jouni 2013. Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia? 1. painos. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu 1/2013.
https://www.eduskunta.fi/FI/tietoaeduskunnasta/julkaisut/Documents/trvj_1+2013.pdf
- Nuoperi - Nuorisotyön tallentamiskeskus 2014. Sanastoa. Viitattu 9.8.2016.
<http://www.nuoperi.fi/sanasto2.php?id=14>
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.-4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012. Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2012:1. Viitattu 21.6.2016.
<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2012/liitteet/okm01.pdf>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Avustukset. Erityisavustus tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin. Viitattu 23.6.2016.
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/avustukset/tasa_arvo.html
- Payne, Malcolm 2000. Temawork in multiprofessional care. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Poikkeus, Anna-Maija & Rasku-Puttonen, Helena & Lerkkanen, Marja-Kristiina, Kuorelahti, Matti & Siekkinen, Martti & Kiuru, Noora & Nurmi, Jari-Erik 2013. Osallista-

va koulu syrjäytymisen ehkäisijänä. Teoksessa Jukka Reivinen & Leena Vähäkylä (toim.) Ketä Kiinnostaa? Lasten ja nuorten hyvinvointi ja syrjäytyminen. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press, 111–120.

Sahlberg, Pasi 2015. Suomalaisen koulun menestystarina. Ja mitä muut voivat siitä oppia. Suom. Salla Korpela. Helsinki: Into Kustannus Oy.

Tams, Juha-Pekka 2015. Raportti koulutuksellisen tasa-arvon edistämisestä Neulamäen koulussa kalenterivuonna 2015.

Tams, Juha-Pekka 2016. Raportti koulutuksellisen tasa-arvon edistämisestä Neulamäen koulussa keväällä 2016.

Virtanen, Petri 2007. Arviointi. Arviointitiedon luonne, tuottaminen ja hyödyntäminen. 1. painos. Helsinki: Edita Prima.

LIITE 1. Haastattelukysymykset lapsille ja nuorille.

- Muistatko mistä kuulit ensimmäisen kerran hankkeesta?
- Milloin tapasit Junnun ensimmäisen kerran?
- Millä tavoin Junnu näkyy täällä koulussa, mitä asioita hän tekee täällä?
- Miksi hän on sinusta täällä?
- Oletko sinä tehnyt hänen kanssaan jotakin?
- Millainen kokemus se oli?
- Koitko, että siitä oli sinulle apua, hyötyä tai haittaa?
- Onko teillä koulussa muuta toimintaa normaalien oppituntien lisäksi? Millaista?
- Oletko edellä mainitsemiesi asioiden lisäksi osallistunut
 - Teemapäiviin koulussa
 - Koulun talent-kilpailuun
 - Valoviikkoon talvella ennen joulua
 - Koko luokan yhteisiin pelihetkiin esimerkiksi salissa
 - Ystävänäpäivän tapahtumiin
 - Syyslomalla tai hiihtolomalla koululla järjestettyyn toimintaan
 - Kesälomalla kalareissuille
 - Koulun välipalakerhoon
 - Sportti iltapäiväkerhoon
 - Perheen kanssa leirille viikonlopuksi Metsäkartanolle
 - Luokan kanssa retkille kaupungille
 - Luokan kanssa teatterikäynnille?
- Oletko sinä käynyt esimerkiksi jossakin koulun, Junnun, seurakunnan tai jonkun muun pitämässä kerhossa tai muussa ryhmätoiminnassa?
- Mitä siellä tehtiin? Millainen kokemus se oli?
- Onko näillä erilaisilla koulussa olevilla asioilla tai tapahtumilla vaikutusta siihen, millä mielellä sinä tulet kouluun?
- Oletko huomannut, että luokan yhteisillä retkillä tai pelihetkillä on vaikutusta teidän luokkaanne?
- Käykö teidän luokka Paratiisiluokassa tai alakerrassa sijaitsevassa oppilaskunnan huoneessa?
- Mitä mieltä olet Paratiisiluokasta, entä oppilaskunnan tilasta?
- Koetko koulun viihtyisäksi?
- Onko välitunneilla tekemistä?
- Kerro vielä lopuksi joku kiva juttu tai hetki mitä sinulle tukee ensimmäisenä mieleen Junnun kanssa yhdessä tehdyistä asioista?

LIITE 2. Haastattelukysymykset huoltajille.

- Mistä kuulitte ensimmäisen kerran koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeesta?
- Milloin ja miten tapasitte hanketyöntekijän kanssa ensimmäisen kerran?
- Millaisiin asioihin liittyen olette tehneet yhteistyötä/pitäneet yhteyttä hanketyöntekijän kanssa?
- Montako kertaa olette olleet yhteydessä hanketyöntekijän kanssa esimerkiksi puhelimitse, sähköpostilla, Wilman välityksellä?
- Onko hanketyöntekijä ollut helposti tavoitettavissa/tavattavissa?
- Millaista vuorovaikutus teidän ja hanketyöntekijän kanssa on ollut?
- Mitä hyviä kokemuksia mielenne tulee hanketyöntekijän kanssa tehdystä yhteistyöstä?
- Mitä huonoja kokemuksia mieleenne tulee hanketyöntekijän kanssa tehdystä yhteistyöstä?
- Oletko osallistunut johonkin seuraavista
 - Toiminnalliset vanhempainillat
 - Teemalliset tapaamiset/Vanhempien kahvilaillat
 - Huoltajille ja lapsille järjestetty yhteinen toiminta lapsen luokan kesken
 - Perheleirit Metsäkartanolla
 - Tapaamiset hanketyöntekijän kanssa kahden kesken koululla/ kotona
 - Perhepalaverit koululla
 - Palaverit eri hoitotahojen ja virkamiesten kanssa
- **Jos huoltaja on osallistunut leirille,**
 - Millaisia leirit ovat olleet, mitä siellä on tehty?
 - Mikä merkitys sillä on ollut teille huoltajana, että olette osallistuneet näille perheleireille?
 - Onko asioiden jakaminen muiden vanhempien kanssa ja vertaistuen saaminen auttanut omaan vanhemmuuteen ja vanhempana olemiseen?
- **Jos huoltaja on osallistunut palaveriihin,**
 - Onko palavereissa ollut läsnä henkilöitä koulun puolelta?
 - Onko siitä ollut hyötyä tai haittaa, että paikalla on ollut henkilö koulun puolelta?
 - Millaisissa asioissa siitä on ollut hyötyä, että paikalla on ollut henkilö koulun puolelta/ muitakin kuin opettajia? Millaista haittaa siitä on ollut?
- Oletteko te saaneet tältä hankkeelta tukea tai apua kasvatustyöhön ja kasvattajana toimimiseen? Millaista?

- Koetteko, että tästä hankkeen työstä on ollut jotakin haittaa teille?
- Millaista muuta tukea tai apua olisitte vielä tarvinnut/kaivannut tältä hankkeelta tai hanketyöntekijältä, mitä hankkeessa ei tehty?
- Mitä kehittäisitte hankkeen toiminnassa, mitä pitäisi tehdä toisin?
- Kertokaa vielä lopuksi joku kiva hetki, tuokio tai juttu, mikä tulee ensimmäisenä mieleenne hanketyöntekijän kanssa tehtyyn yhteistyöhön liittyen?

LIITE 3. Haastattelukysymykset opettajille.

- Miten kuulit hankkeesta ensimmäinen kerran koulussa, miten se näkyi ensimmäisen kerran koululla?
- Millaista yhteistyötä olet tehnyt tämän hankkeen kanssa?
- Kenen aloitteesta yhteistyö lähti?
- Mikä sinun roolisi tässä yhteistyössä oli, mitä sinä teit?
- Mikä oli hankkeen rooli yhteistyössä?
- Koitko yhteistyön sujuvaksi?
- Onko sinun mielestäsi hanketyöntekijä ollut helposti tavoitettavissa?
- Mitä hyviä kokemuksia mieleesi tulee hankkeen kanssa tehdystä yhteistyöstä?
- Mitä huonoja kokemuksia mieleesi tulee hankkeen kanssa tehdystä yhteistyöstä?
- Montako kertaa olet nähnyt hanketyöntekijän kanssa tai ollut esimerkiksi yhteydessä puhelimitse/Wilman välityksellä/sähköpostitse?
 - 1-5
 - 5-10
 - yli 15 kertaa
- Oletko käyttänyt hanketta apuna järjestäessäsi esim. toiminnallisia vanhempainiltoja tai luokan ryhmätystunteja tai jotakin muuta? Millä tavoin?
- Käytättekö teidän luokkanne kanssa / Käytätkö sinä opetuksessa Paratiisiluokkaa tai alakerrassa sijaitsevaa oppilaskunnan huonetta?
- Mitä mieltä olet Paratiisiluokasta, entä oppilaskunnan tilasta?
- Koetko Paratiisiluokan ja oppilaskunnan tilan tarpeellisiksi?
- Koetko, että tällaisella hankkeella Neulamäen koulussa on ollut jotakin vaikutusta sinun työhösi?
- Koetko, että luokkasi on saanut jotakin hyötyä tästä hankkeesta?
- Koetko, että hankkeella on ollut jotakin vaikutusta koko koulun yhteishenkeen?
- Onko sinusta tämä hanke ollut tärkeä Neulamäen koululle? Miksi on, miksi ei ole?
- Mitkä ovat sinusta hankkeen keskeisimmät tehtävät täällä koulussa?
- Ovatko nämä hankkeen aikana tehdyt erilaiset asiat mahdollista toteuttaa ilman hanketta ja kuka niistä olisi sitten vastuussa, kun hanke on päättynyt?
- Mitä kehittämisen paikkoja sinulle tulee mieleesi hankkeen toimintaan liittyen?
- Millainen kuva sinulla aluksi oli hankkeesta, kun kuulit siitä ensimmäisen kerran? Millainen ajatuksesi hankkeesta on nyt?
- Kerro vielä lopuksi joku kiva hetki, tuokio tai juttu, mikä tulee ensimmäisenä mieleesi sinun ja hanketyöntekijän kanssa yhdessä tehdystä työstä?

LIITE 4. Haastattelukysymykset yhteistyökumppaneille.

- Mistä kuulit tästä koulutuksellisen tasa-arvon edistämishankkeesta ensimmäisen kerran? Milloin?
- Mikä oli ensimmäinen kohtauksesi Juha-Pekka Tamsin kanssa tämän koulutuksellista tasa-arvoa edistävän hankkeen tiimoilta?
- Millaista yhteistyöstä olet tehnyt hankkeen ja hanketyöntekijän kanssa?
- Kenen aloitteesta yhteistyö lähti?
- Mikä sinun roolisi oli tässä yhteistyössä, mitä sinä teit?
- Mikä rooli hankkeella oli yhteistyössä?
- Koitko yhteistyön sujuvaksi?
- Kuinka useasti olet nähnyt hanketyöntekijän kanssa tai ollut häneen yhteydessä puhelimitse/sähköpostitse liittyen teidän väliseen yhteistyöhönne?
 - 1-5
 - 5-15
 - yli 15 kertaa?
- Onko hanketyöntekijä ollut sinusta helposti tavoitettavissa ja tavattavissa aikataulullisesti?
- Montako kertaa olet tehnyt yhteistyötä tämän hankkeen kanssa?
 - 1-5
 - 5-15
 - yli 15 kertaa?
- Mitä yhteistyö hankkeen kanssa on tuonut sinun työhösi?
- Onko yhteistyöstä ollut hyötyä?
- Onko yhteistyöstä ollut haittaa?
- Mitä hyviä kokemuksia mieleesi tulee hankkeen kanssa tehdystä yhteistyöstä?
- Mitä huonoja kokemuksia mieleesi tulee hankkeen kanssa tehdystä yhteistyöstä?
- Mitä kehittämisen paikkoja sinulle tulee mieleesi hankkeen kanssa tehtyyn yhteistyöhön liittyen?
- Mitä kehittämisen paikkoja sinulle tulee mieleesi hankkeen toimintaan liittyen?
- Kerro vielä lopuksi jokin kiva hetki, tuokio tai juttu, joka on päällimmäisenä jäänyt mieleesi hankkeen kanssa tehtyyn yhteistyöhön liittyen?